

PODSUMOWANIE

BADAŃ ANKIETOWYCH PRZEPROWADZONYCH
WŚRÓD DORADCÓW ZAWODOWYCH
I DYREKTORÓW SZKÓŁ WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Badanie zrealizowano w 2017 roku we współpracy:

- Konsultantów powiatowych ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego w województwie pomorskim
- Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku
- Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Opracowanie raportu: Barbara Szymańska, Ewa Ostrogórska

STYCZEŃ 2018

REALIZATORZY BADANIA

KONSULTANCI POWIATOWI DS. DORADZTWA EDUKACYJNO-ZAWODOWEGO

Jolanta Bryłka
Kariona Chamier-Ciemińska
Katarzyna Chojecka
Iwona Cyrocka
Iwona Dąbrowska
Ewa Karczewska
Bożena Murawska
Karolina Pobłocka
Luiza Rajkowska
Marta Rychter-Miazga
Adam Ryske
Monika Spych
Alina Urbańska
Anna Watkowska
Joanna Włodzik
Małgorzata Zimna-Koszczyńska

PRZEDSTAWICIEL POMORSKIEGO OBSERWATORIUM RYNKU PRACY

Marcin Średziński

1

AUTORKI RAPORTU:

Barbara Szymańska – konsultant wojewódzki ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego
Ewa Ostrogórska – główny specjalista w Pomorskim Obserwatorium Rynku Pracy

W województwie pomorskim rozwijany jest system wsparcia w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego. Jego głównym celem jest wspieranie osób i instytucji związanych z doradztwem edukacyjno-zawodowym w regionie oraz promocja idei doradztwa zawodowego. W ramach jego struktury w regionie powołano doradców-konsultantów powiatowych ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego, konsultanta wojewódzkiego ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz tworzone są sieci współpracy i samokształcenia na terenie powiatów i przy Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku.

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
1. METODOLOGIA BADANIA.....	3
2. CHARAKTERYSTYKA DORADCÓW ZAWODOWYCH W SZKOŁACH	4
3. WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOŁACH	9
4. ZAKRES REALIZACJI DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOŁACH	18
5. WSPÓŁPRACA W RAMACH REALIZACJI DORADZTWA ZAWODOWEGO	21
6. POSTAWY WOBEC DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOŁACH.....	24
7. PROBLEMY I WYZWANIA.....	28
8. POTRZEBA WSPARCIA.....	30
9. WNIOSKI.....	32
10. ZAŁĄCZNIKI.....	39

1. METODOLOGIA BADANIA

CELE BADANIA

Celem badania było pozyskanie informacji na temat warunków realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w wybranych szkołach województwa pomorskiego.

Zebrane informacje będą wykorzystane przy określaniu działań, możliwych do podjęcia, wspierających funkcjonowanie i rozwój sieci współpracy doradców zawodowych na terenie województwa pomorskiego.

TECHNIKA BADAWCZA

Badanie zrealizowane zostało za pomocą bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego PAPI/CAPI. Ankiety zostały przeprowadzone przez konsultantów powiatowych ds. doradztwa edukacyjno – zawodowego.

RESPONDENCI I ILOŚĆ ZREALIZOWANYCH WYWIADÓW

W badaniu wzięło udział 89 doradców edukacyjno-zawodowych oraz 102 dyrektorów z wybranych publicznych szkół (podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych¹ z terenu województwa pomorskiego.

3

Badanie zostało przeprowadzone w 14 powiatach województwa pomorskiego (bytowskim, chojnickim, człuchowskim, lęborskim, kartuskim, kwidzińskim, nowodworskim, puckim, słupskim, sztumskim, starogardzkim, tczewskim, m. Gdańsk, m. Sopot).

TERMIN REALIZACJI BADANIA

Badanie zrealizowane zostało w okresie od kwietnia 2017r. do października 2017r.

TYPY SZKÓŁ W KTÓRYCH PRZEPROWADZONO BADANIE

Typy szkół, w których prowadzono badanie przedstawia Wykres 1

¹ Zgodnie z reformą oświaty wdrażaną od września 2017 r. od roku szkolnego 2019/2020 przestaną istnieć gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne, a ich miejsce zajmą 8 letnie szkoły podstawowe i szkoły ponadpodstawowe.

Wykres 1. Rodzaj szkoły (Źródło: opracowanie własne)

2. CHARAKTERYSTYKA DORADCÓW ZAWODOWYCH W SZKOŁACH

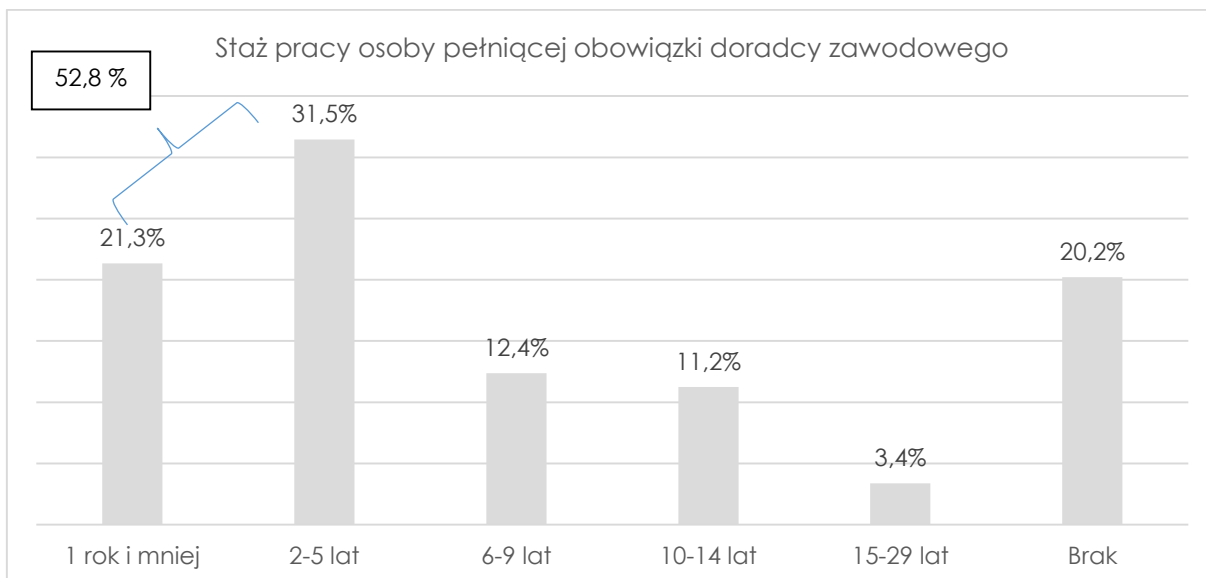
PODSTAWOWE INFORMACJE O DORADCACH ZAWODOWYCH

4

- 50,6 % osób zajmujących się doradztwem w badanych szkołach to pedagodzy
- 73,0% badanych doradców ukończyło studia z zakresu doradztwa zawodowego
- 52,8 % doradców pracuje jako doradca zawodowy nie dłużej niż 5 lat (Wykres.2)
- 87,6 % badanych osób, oprócz pracy jako doradca, wykonuje również inne zadania w szkole; głównie wskazywano następujące funkcje: nauczyciel przedmiotowy, bibliotekarz, pedagog, oligofrenopedagog, kierownik szkolenia praktycznego, wychowawca
- 46,1% osób ma wydzielone pensum na realizację zadań z zakresu doradztwa zawodowego

	Liczba pełnionych funkcji dodatkowych	Liczba wskazań	Procent
	3 dodatkowe funkcje	19	21,4%
	2 dodatkowe funkcje	22	24,7%
	1 dodatkowa funkcja	37	41,6%
	Brak odpowiedzi	11	12,4%

Tabela 1. Liczba pełnionych funkcji dodatkowych przez osoby zajmujące się doradztwem zawodowym w szkołach (Źródło: opracowanie własne)

Wykres 2. Od jak dawna Pani/Pan pełni obowiązki/pracuje jako doradca? N=89 doradców zawodowych.
(Źródło: opracowanie własne)

DORADCA ZAWODOWY W OCZACH DYREKTORÓW

- Umiejętność nawiązania kontaktu, komunikatywność, empatia, otwartość, odpowiedzialność, kreatywność i dobre przygotowanie merytoryczne to kluczowe cechy doradcy zawodowego wg dyrektorów szkół badanych szkół

5

Dyrektorów szkół zapytano jakimi cechami charakteru powinien się odznaczać kompetentny doradca zawodowy. Dyrektorzy wskazali wiele cech, które pogrupowaliśmy w 7 głównych kategoriach:

- Umiejętność nawiązania kontaktu
- Otwartość i inne umiejętności interpersonalne
- Umiejętności i cechy umożliwiające dobrą organizację
- Przygotowanie merytoryczne
- Właściwości poznawcze
- Umiejętność współpracy
- Odporność psychiczna

Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Cecha	Liczba wskazań
Umiejętność nawiązania kontaktu	109
budzący zaufanie	5
dyskretny	3
empatyczny	28
komunikatywny	44
kontaktowy	3
łatwo nawiązujący kontakt	10
mający dobry kontakt z młodzieżą, rodzicami	1
o wysokich kompetencjach społecznych	2
szanujący autonomię klienta	2
w dobrym kontakcie z uczniami	6
z umiejętnością nawiązywania relacji z uczniami i rodzicami	1
miły	1
szczerzy	1
wrażliwy	2
Otwartość i inne umiejętności interpersonalne	71
z umiejętnością przekonywania	3
z umiejętnością słuchania	2
asertywny	1
cierpliwy	7
tolerancyjny	4
wspierający	1
wyrozumiały	1
życzliwy	9
otwarty	36
posiadający zdolność obserwacji	3
motywujący	1
pomocny	2
przychylny	1
Umiejętności i cechy umożliwiające dobrą organizację	46
dyspozycyjny	3
konsekwentny w działaniu	2
odpowiedzialny	14
operatywny	2
pracowity	1
przedsiębiorczy	1
punktualny	1
rzetelny	5
samodzielny	1

skuteczny	1
sumienny	5
z umiejętnością podejmowania szybkich i trafnych decyzji	2
zaangażowany w pracę	3
zorganizowany	3
dynamiczny	1
stanowczy	1
Przygotowanie merytoryczne	40
dobrze przygotowany merytorycznie	14
fachowy	4
kompetentny	5
multidyscyplinarny	1
posiadający wiedzę	1
posiadający wiedzę z wielu dziedzin	1
profesjonalny	11
z doświadczeniem psychologiczno-pedagogicznym	1
wiarygodny	1
znający środowisko uczniowskie	1
Właściwości poznawcze	28
kreatywny	12
elastyczny	3
dociekliwy	3
inteligentny	1
obiektywny	4
poszukujący	1
poszukujący rozwiązań problemu	1
rzeczowy	1
spostzegawczy	1
wnikliwy	1
Umiejętność współpracy	10
umiejętnie współpracujący z nauczycielami, pedagogiem i pracodawcami	2
współpracujący	4
z umiejętnością pracy w zespole	1
motywujący do współpracy	3
Odporność psychiczna	6
opanowany	4
odporny emocjonalnie	1
stabilny emocjonalnie	1
Razem	310

Tabela 2. Proszę wymienić 3 cechy charakteru, którymi powinien odznaczać się kompetentny doradca.

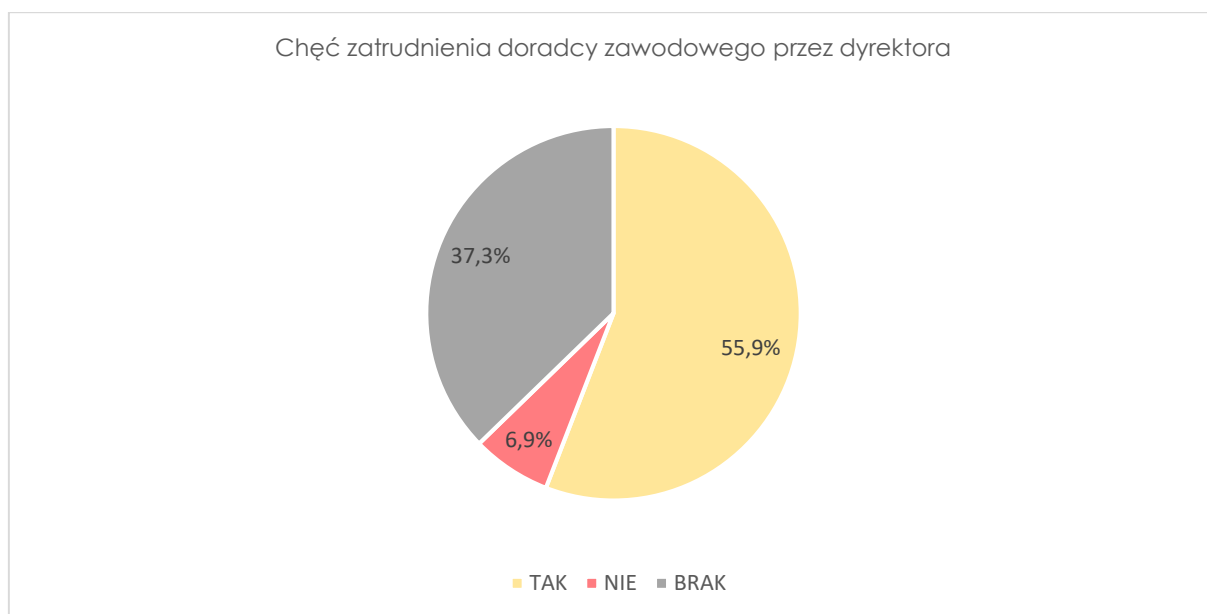

Dyrektorów szkół zapytano również czy chcieliby zatrudnić doradcę zawodowego w swojej szkole?

- 55,9% dyrektorów badanych szkół chciałoby zatrudnić w swojej szkole doradcę zawodowego
- Główną przeszkodą w zatrudnieniu doradcy w szkole jest brak środków
- Wśród czynników, które stoją na przeszkodzie aby zrealizować ten zamiar wymieniono:

- brak środków i etatów (42/102 wskazania)
- brak wykwalifikowanej kadry (2/102 wskazania)
- brak zgody organu prowadzącego (4/102 wskazania)

Wykres 3. Czy chciałaby/chciałby Pani/Pan zatrudnić doradcę zawodowego w swojej szkole? N=102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

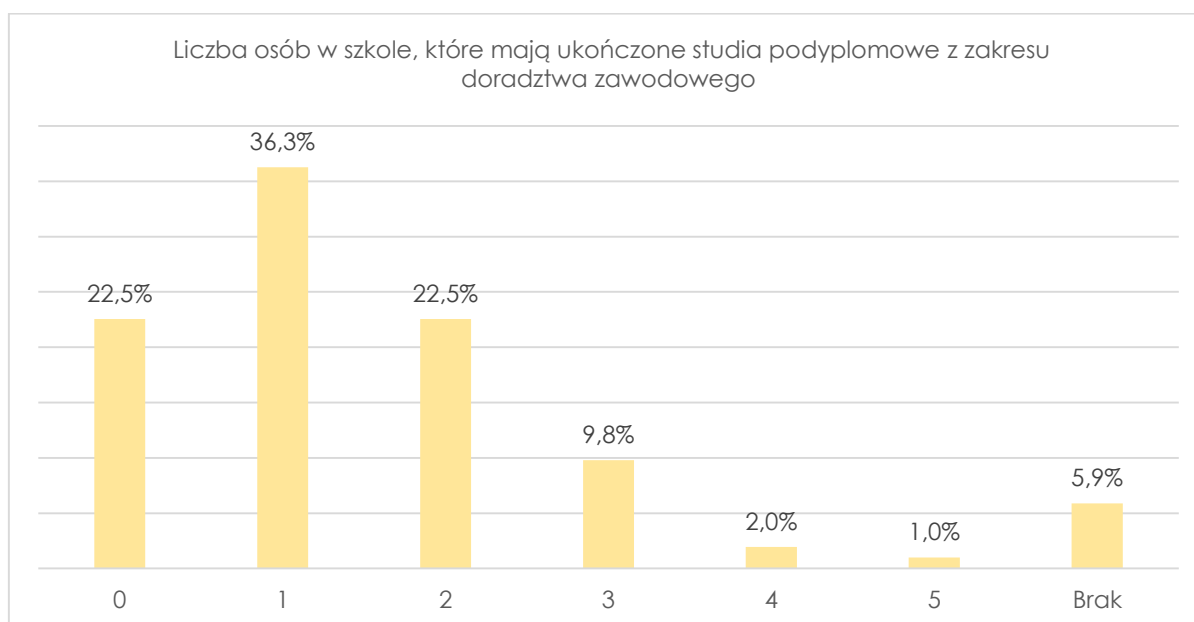
- Tylko 7 dyrektorów stwierdziło, że nie chciałoby zatrudnić doradcy zawodowego w szkole. Wskazali oni na następujące motywacje (zapis oryginalnych wypowiedzi):
  - ponieważ uczniowie przychodzący do naszej szkoły wiedzą, w jakim kierunku chcą się kształcić
  - w szkole ponadgimnazjalnej zawodowej nie jest już to potrzebne, doradca jest potrzebny w szkole niższej
  - aktualne zadania w tym zakresie są w stanie realizować nauczyciele zatrudnieni w szkole podstawowej

- o zadania z zakresu doradztwa zawodowego będzie realizował nauczyciel, któremu przydzielono zajęcia z doradztwa zawodowego w szkole branżowej I stopnia
- o uczniowie już wybrali zawód i obowiązki doradcy równie dobrze wypełniają nauczyciele zawodu

3. WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOŁACH

– KWALIFIKACJE DORADCÓW ZAWODOWYCH W SZKOŁACH

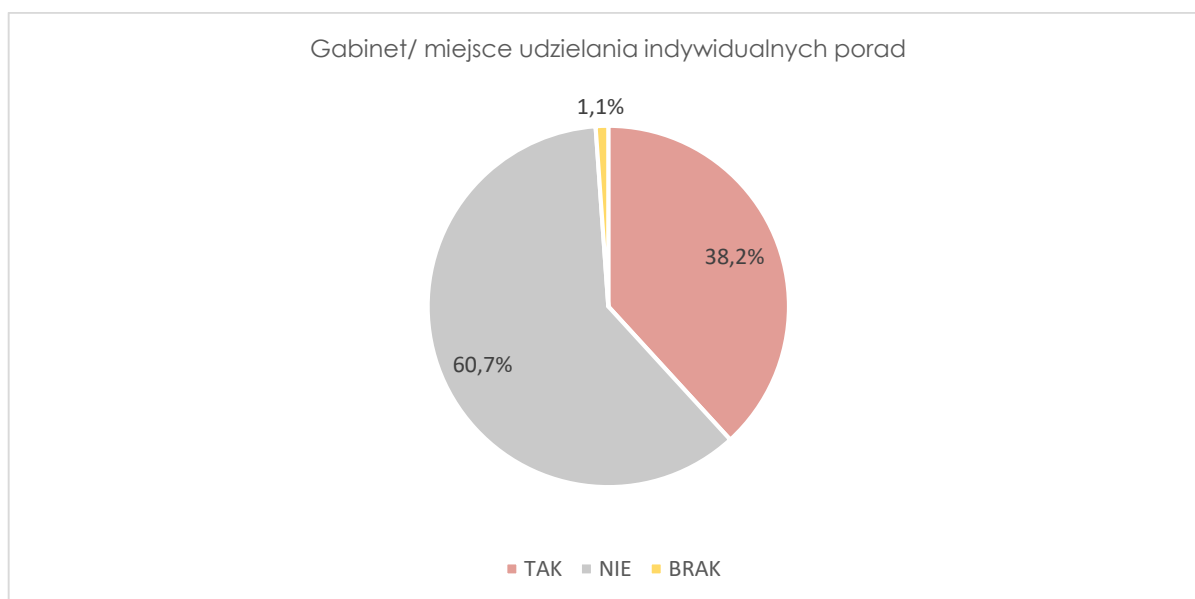
- W większości szkół jest co najmniej jedna osoba, która ukończyła studia podyplomowe z zakresu doradztwa zawodowego
- W niemal 23% badanych szkół nie pracuje żadna osoba, która ukończyła studia z zakresu doradztwa

Wykres 4. Ilu nauczycieli zatrudnionych w Pani/Pana szkole ukończyło studia podyplomowe z zakresu doradztwa zawodowego? N=102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

— GABINET I MOŻLIWOŚĆ PROWADZENIA ROZMÓW INDYWIDUALNYCH

- 60,7 % doradców zawodowych w badanych szkołach nie dysponuje gabinetem z możliwością przeprowadzenia rozmów indywidualnych

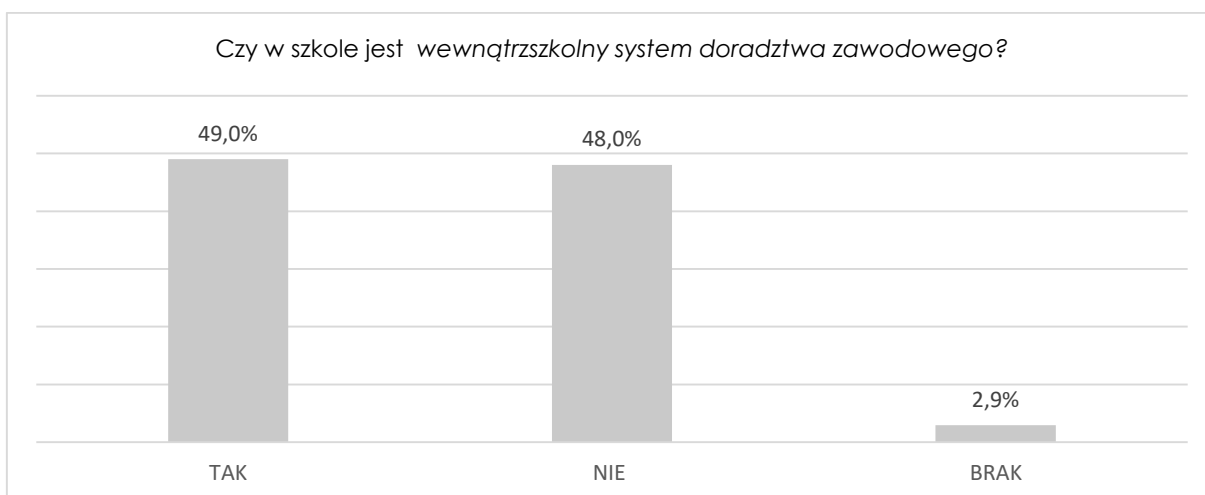
Wykres 5. Czy ma Pani/Pan oddzielny gabinet, w którym może udzielić Pani/Pan indywidualnych porad? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO

- 49,0% badanych szkół posiada opracowany wewnętrzny system doradztwa zawodowego (WSDZ)
- Niemal połowa szkół nie ma WSDZ
- Jeśli szkoła posiada i realizuje WSDZ to zazwyczaj jest on dostępny dla nauczycieli, rodziców i uczniów
- 15,7% szkół udostępnia WSDZ na swojej stronie internetowej
- Za przygotowanie WSDZ najczęściej odpowiada doradca zawodowy lub osoba odpowiedzialna w szkole za doradztwo zawodowe lub pedagog szkolny

Wykres 6. Czy szkoła posiada opracowany wewnętrzny system doradztwa zawodowego? N=102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

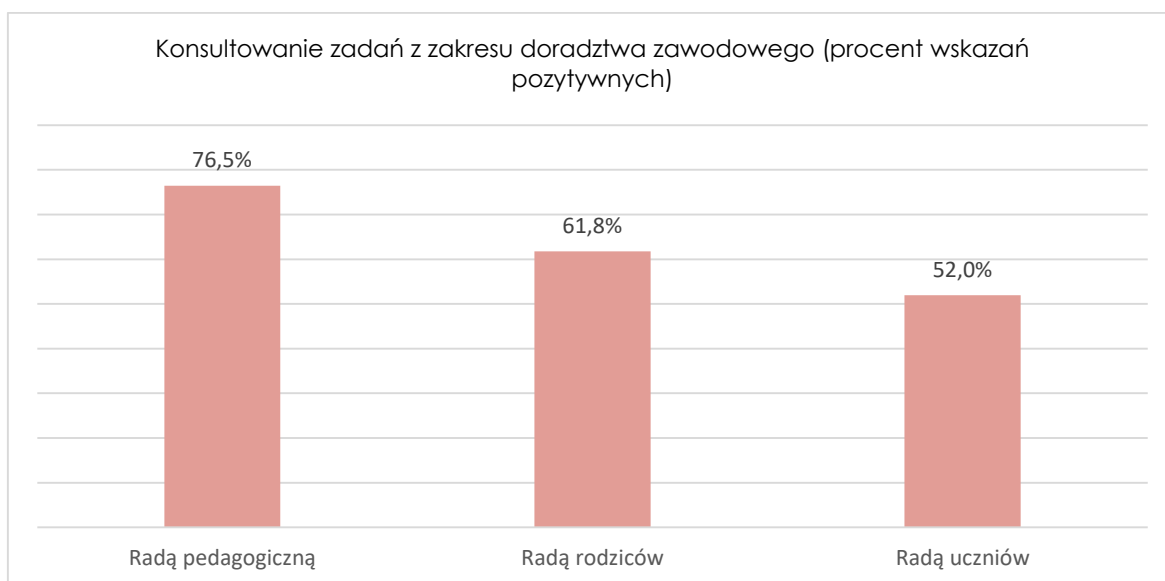
Osoby odpowiedzialne za przygotowanie WSDZ

Osoba odpowiedzialna	Liczba wskazań
Doradca zawodowy/osoba odpowiedzialna za doradztwo zawodowe	33
Pedagog	26
Powołany zespół	6
Dyrektor	4
Brak osoby odpowiedzialnej	2
Nauczyciel	2
Rada pedagogiczna	2
Wychowawca	2
Psycholog	1
Brak odpowiedzi	24
SUMA	102

Tabela 3. Kto jest odpowiedzialny za przygotowanie WSDZ? N=102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

- W większości szkół zadania z zakresu doradztwa zawodowego są konsultowane z radą pedagogiczną oraz z rodzicami. Połowa szkół konsultuje realizację doradztwa z radą uczniów.

Wykres 7. Czy zadania z zakresu doradztwa zawodowego są konsultowane z radą pedagogiczną, radą rodziców, radą uczniów? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

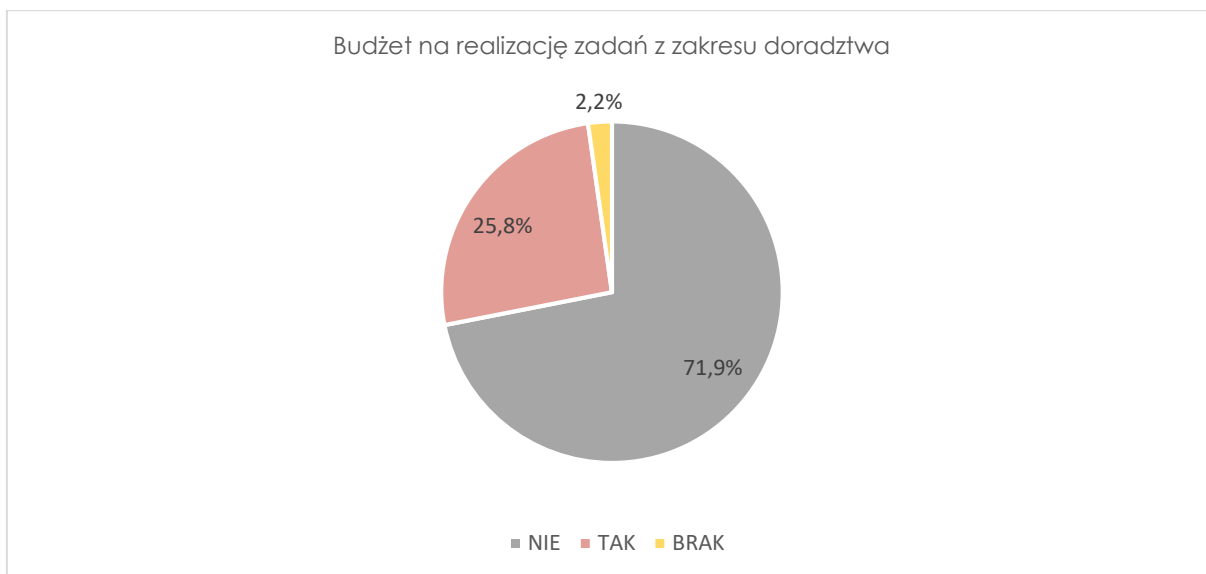
ZASOBY SZKOŁY

12

BUDŻET

- Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację doradztwa zawodowego to jeden z głównych problemów zgłoszonych przez dyrektorów badanych szkół
- Znaczna większość doradców zawodowych (71,9%) nie ma zagwarantowanego budżetu na realizację zadań z zakresu doradztwa. 17 na 89 osób stwierdziło, że dysponuje takim budżetem. Wynosił on średnio około 780 zł, przy czym niektórzy doradcy dysponują kwotą 200 zł rocznie, inni kwotą 2000 zł. 5 osób stwierdziło, że dysponuje budżetem „wystarczającym dla zaspokojenia potrzeb”

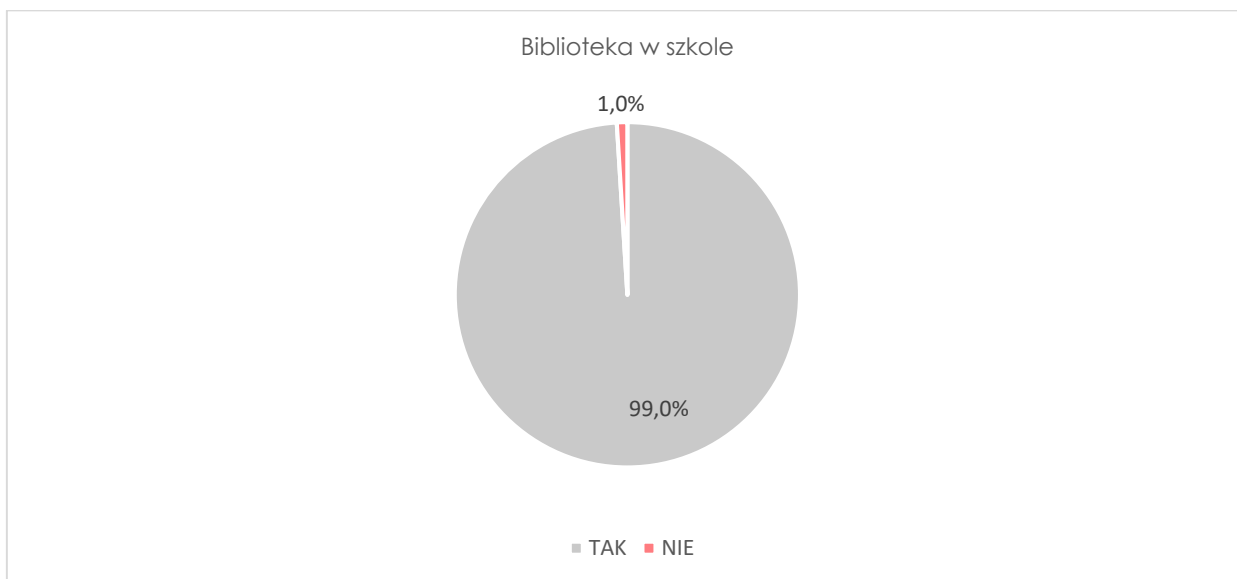

Wykres 8. Czy posiada Pani/Pan zagwarantowany przez szkołę budżet na realizację zadań z zakresu doradztwa np. zakup publikacji dotyczących doradztwa? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

BIBLIOTEKA I PRACOWNIA KOMPUTEROWA

13

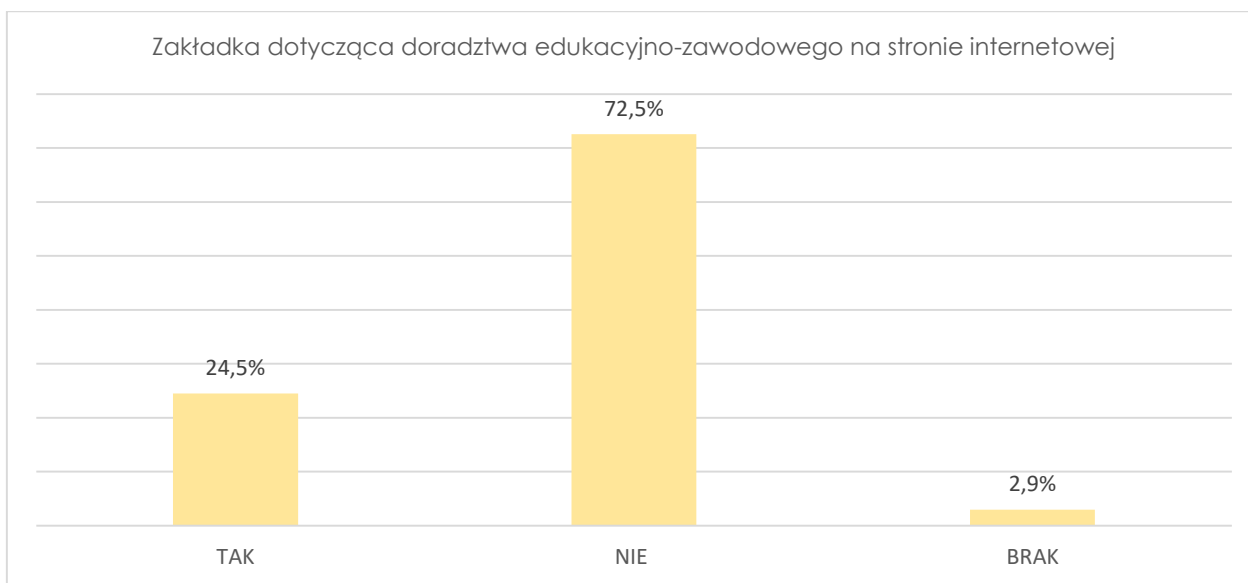
- W 101 na 102 (99%) badane szkoły znajduje się biblioteka
- Wszystkie szkoły, które wzięły udział w badaniu dysponują pracownią komputerową

Wykres 9. Czy w szkole jest biblioteka? N=102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

STRONA INTERNETOWA

- 100% badanych szkół posiada i prowadzi stronę internetową szkoły
- Jednak tylko jedna czwarta prowadzi na stronie zakładkę dotyczącą doradztwa zawodowego

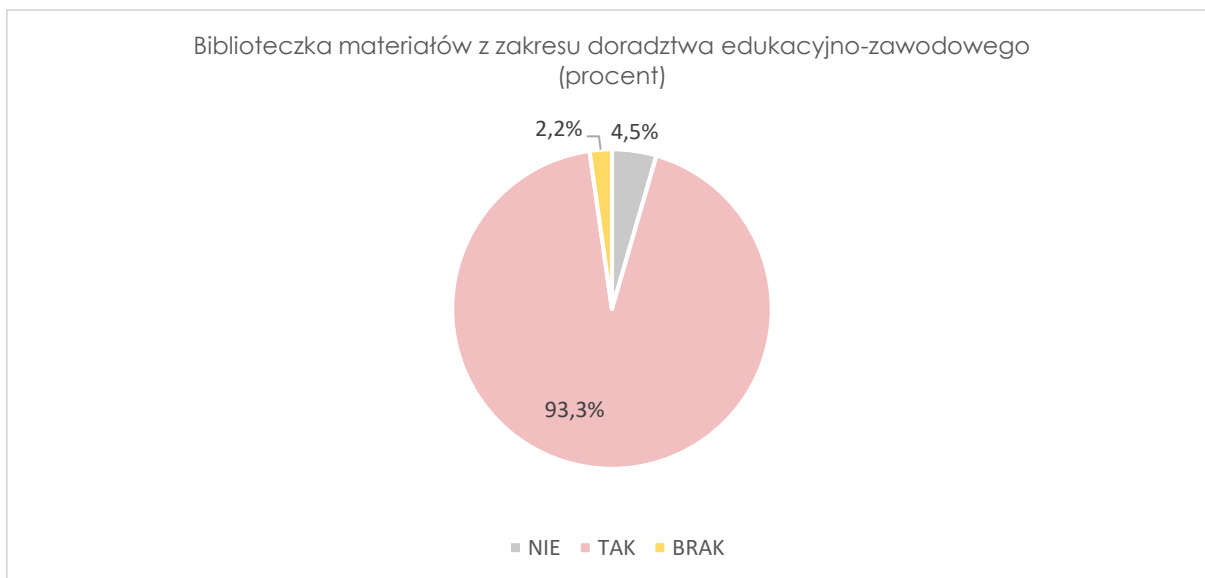
14

Wykres 10. Czy na stronie jest zakładka dotycząca doradztwa edukacyjno-zawodowego? N=102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

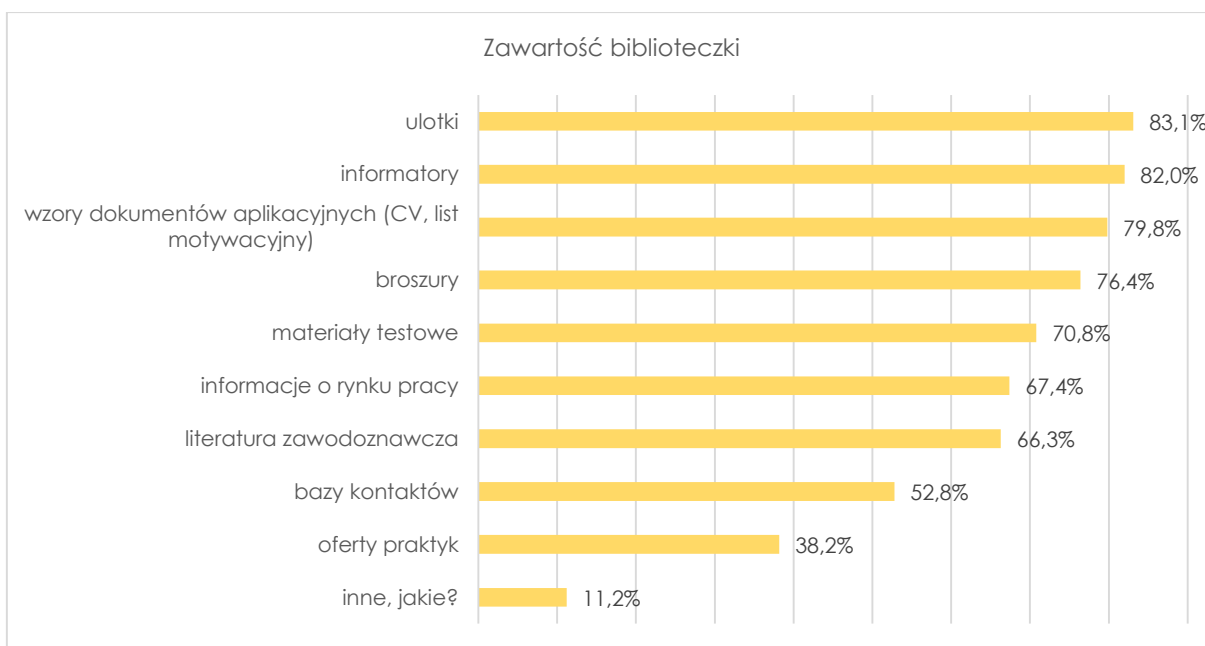

BIBLIOTECZKA INFORMACJI ZAWODOWEJ

- 93 % badanych doradców zawodowych dysponuje biblioteczką materiałów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego
- Biblioteczka zawiera w większości ulotki, informatory, wzory dokumentów aplikacyjnych, broszury, materiały testowe, informacje o rynku pracy, literaturę zawodoznawczą, bazy kontaktów

Wykres 11. Czy dysponuje Pani/Pan biblioteczką materiałów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

Wykres 12. Co zawiera biblioteczka? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

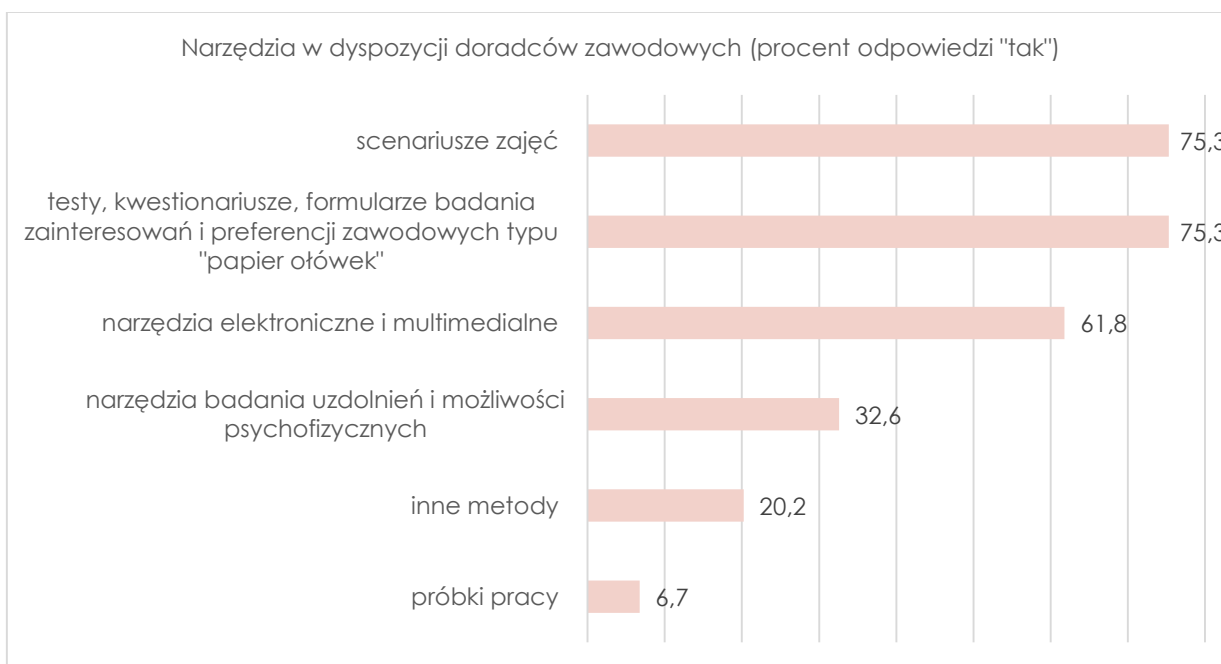
Dodatkowo doradcy wskazywali, że posiadają w biblioteczce:

filmy edukacyjne dotyczące wybranych grup zawodów, rozmów kwalifikacyjnych, zainteresowań, uzdolnień, prezentacje multimedialne, programy komputerowe, zasoby informacji zawodowych (analizy, statystyki), scenariusze do prowadzenia zajęć warsztatowych z uczniami oraz oferty pracy.

🔍 NARZĘDZIA PRACY DORADCY ZAWODOWEGO

- Większość doradców zawodowych w badanych szkołach ma dostęp do narzędzi umożliwiających pracę z uczniami nad poznaniem własnych umiejętności, zainteresowań i predyspozycji
- Większość doradców dysponuje **scenariuszami zajęć** oraz **testami i kwestionariuszami do badania zainteresowań i preferencji zawodowych typu „papier-ołówek”** – po 75,3% wskazań
- 61,8% badanych doradców korzysta również z narzędzi elektronicznych i multimedialnych
- Najmniej doradców wskazało, że stosują **narzędzia badania uzdolnień i możliwości psychofizycznych** – 32,6% wskazań oraz **próbki pracy** – 6,7%
- Doradcy wskazują też na: obserwację, wywiad i rozmowę doradcą jako istotne narzędzia pracy z uczniami

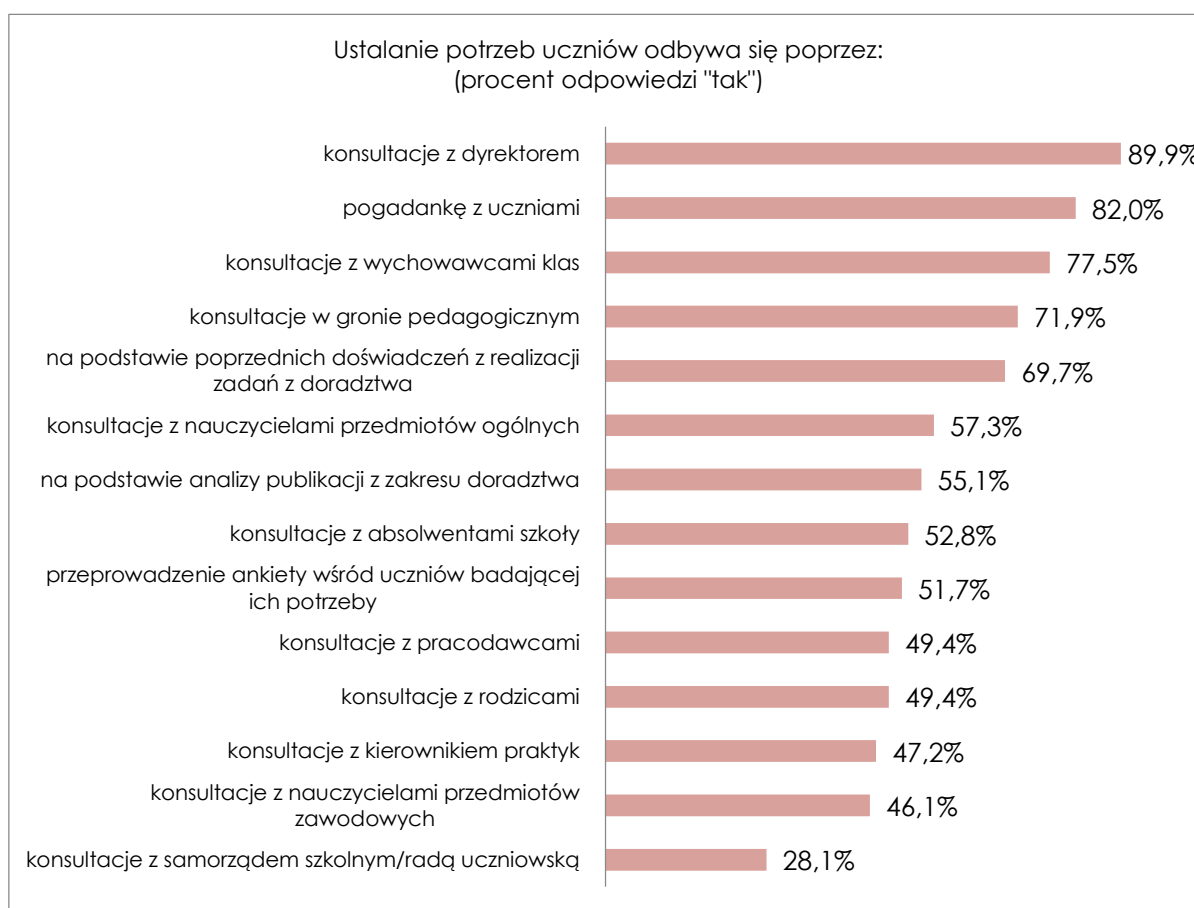
Wykres 13. Jakimi narzędziami umożliwiającymi pracę z uczniami nad poznaniem własnych umiejętności, zainteresowań, predyspozycji psychofizycznych Pani/Pan dysponuje? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

- Odpowiedzi na pytanie o konkretne narzędzia stosowane na co dzień były niezwykle zróżnicowane, co sugeruje, że doradcy mają dostęp do różnorodnych materiałów. Wśród wymienianych materiałów znalazły się m.in.: Młodzieżowy Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – MŁOKOZZ, Ankieta skłonności zawodowych, Kwestionariusz wielorakiej inteligencji Howarda Gardnera, Zamek, Kalejdoskop zawodów, Labirynt zawodów. Wskazano na wykorzystywanie różnorodnych

dostępnych na rynku testów zainteresowań oraz filmów i materiałów opracowanych przez KOWEŻIU.

🔍 BADANIE POTRZEB UCZNIÓW

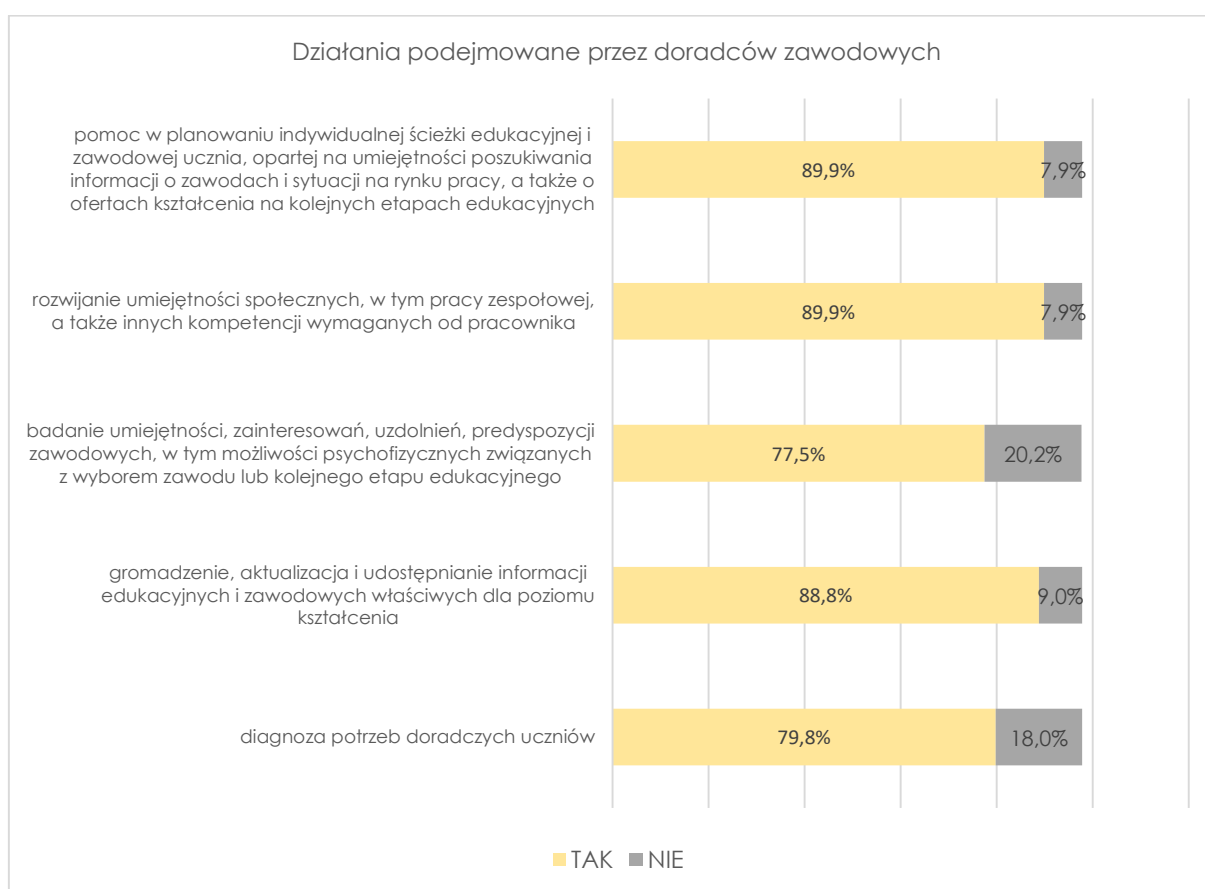
- Ustalanie potrzeb uczniów odbywa się poprzez konsultacje z wieloma różnego rodzaju grupami osób. Najwięcej doradców zawodowych biorących udział w badaniu wskazało, że potrzeby uczniów ustalane są poprzez konsultacje z dyrektorem 89,9%, pogadankę z uczniami 82,0%, konsultacje z wychowawcami klas 77,5% i konsultacje w gronie pedagogicznym 71,9%. Najmniej doradców zawodowych konsultuje potrzeby uczniów z samorządem szkolnym/radą uczniowską 28,1%.

Wykres 14. Czy potrzeby uczniów były ustalane poprzez:? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

4. ZAKRES REALIZACJI DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOŁACH

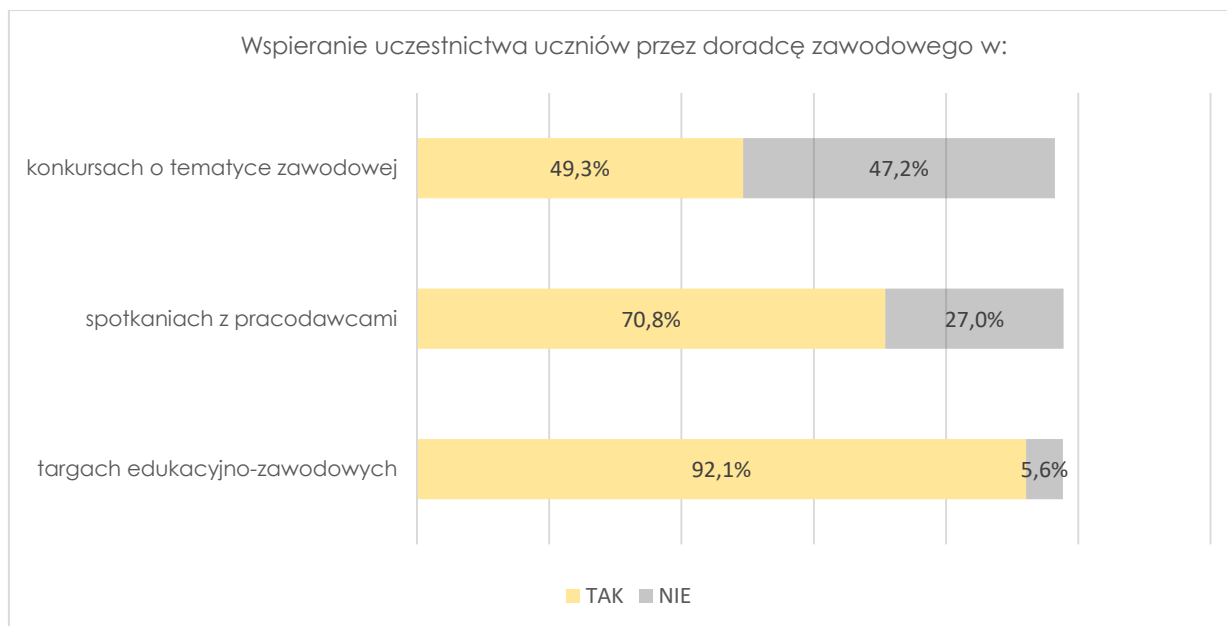
- Zakres realizacji doradztwa zawodowego w szkołach jest dość szeroki. Większość doradców zawodowych w badanych szkołach oferuje uczniom pomoc w:
  - planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej
  - rozwijaniu kompetencji społecznych
  - badaniu zainteresowań i predyspozycji zawodowych
  - określeniu potrzeb z zakresu doradztwa zawodowego
  - uzyskaniu informacji zawodowej

Wykres 15. Proszę wskazać, które z wymienionych działań podejmuje Pani/Pan w ramach realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole. N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

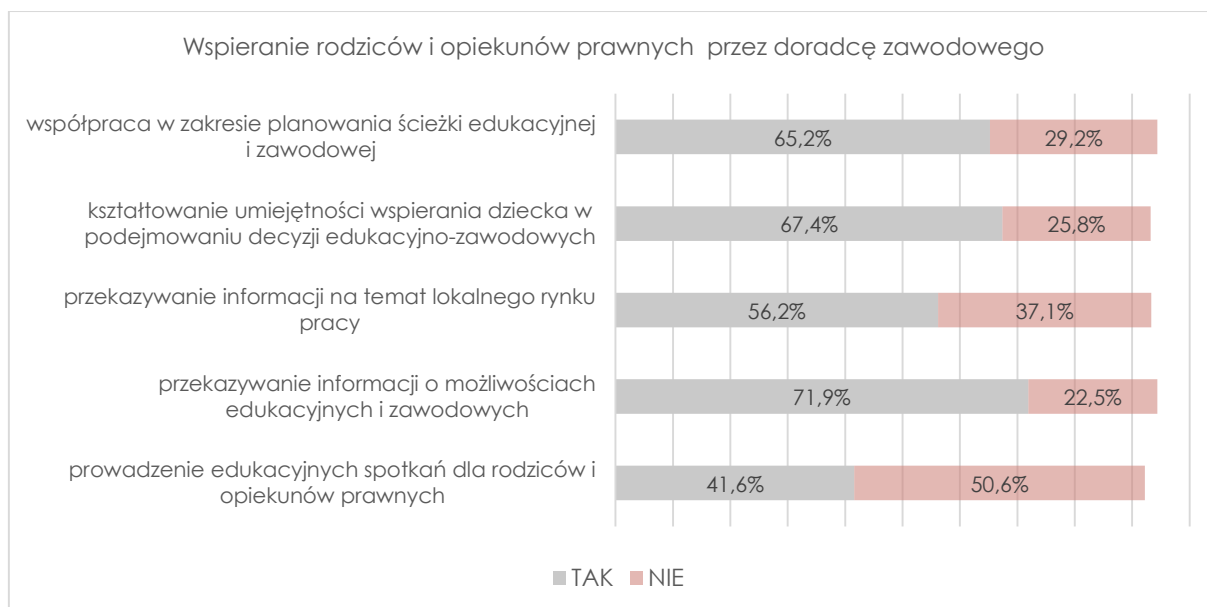
- Zdecydowana większość badanych szkolnych doradców **wspiera uczestnictwo uczniów** w targach pracy i edukacji oraz spotkaniach z pracodawcami

Wykres 16. Proszę wskazać, które z wymienionych działań podejmuje Pani/Pan w ramach realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole. N= 89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

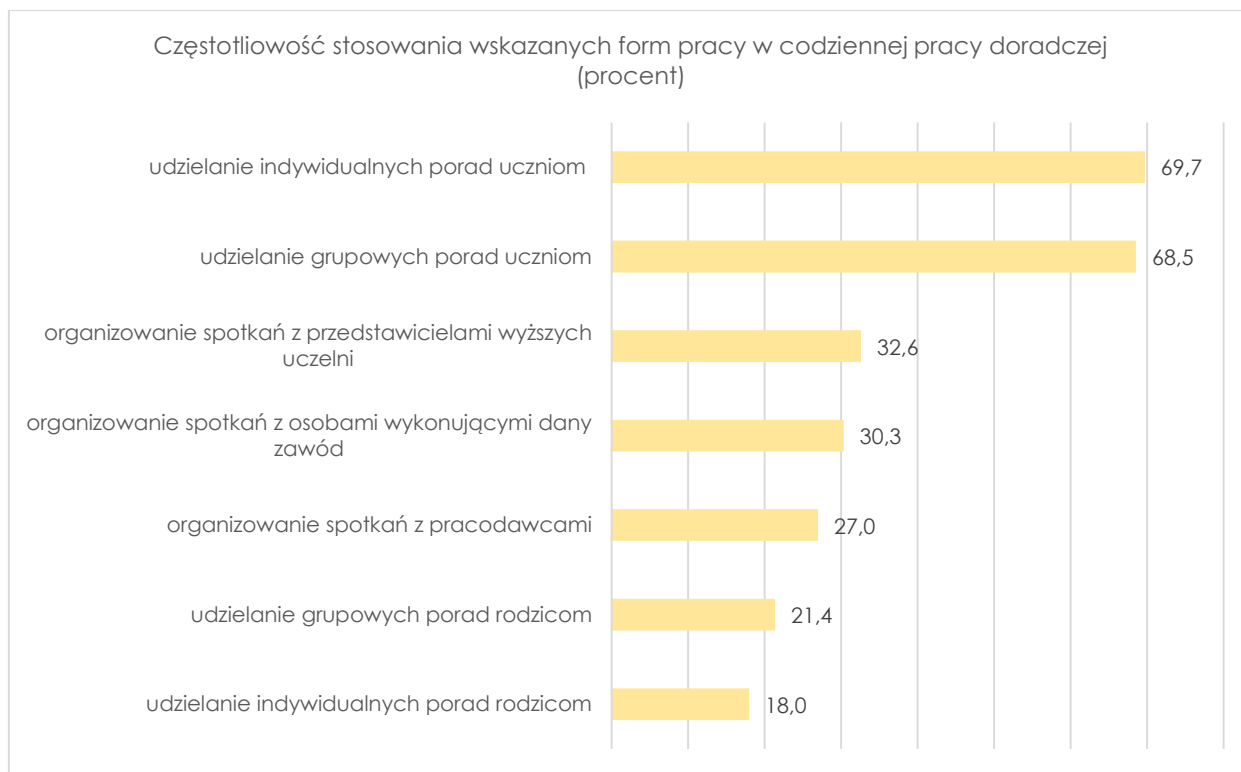

- Większość badanych doradców ze szkół **włącza rodziców** w proces doradztwa zawodowego. Jednak tylko nieco ponad 40 % z nich organizuje i prowadzi spotkania edukacyjne dla rodziców z tego zakresu

Wykres 17. Proszę wskazać, które z wymienionych działań podejmuje Pani/Pan w ramach realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole Wspieranie rodziców i opiekunów prawnych. N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

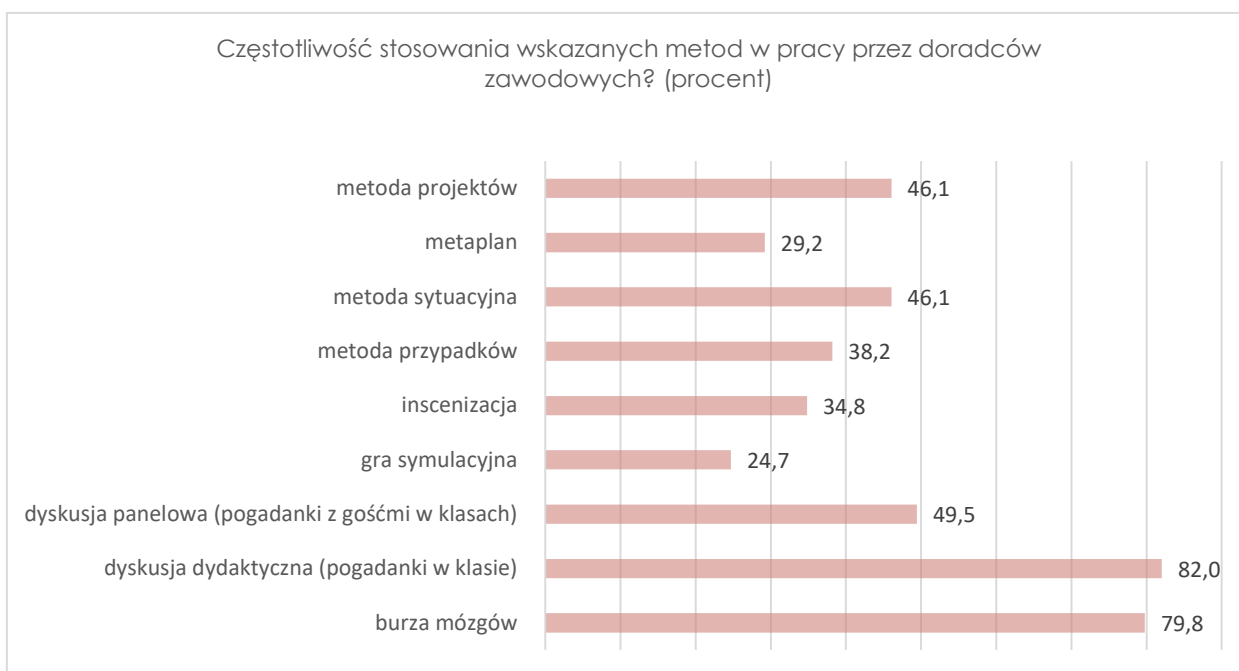
- Doradcy zawodowi wykorzystują różnorodne **formy pracy** z uczniami. Dwie główne to: doradztwo indywidualne i zajęcia grupowe.

Wykres 18. Które z podanych form pracy i jak często stosuje Pani/Pan w codziennej pracy doradczej (0 oznacza "w ogóle nie realizuję", 1 "bardzo rzadko realizuję", 6 "bardzo często realizuję"). Wykres wskazuje procent odpowiedzi 4,5 i 6 w skali 0-6. N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

- Wśród bardziej popularnych **metod** stosowanych przez doradców zawodowych objętych badaniem znalazły się: dyskusja dydaktyczna i burza mózgów. Dość często wykorzystywane są również pogadanki z zaproszonymi gośćmi, metoda projektów i metoda sytuacyjna.

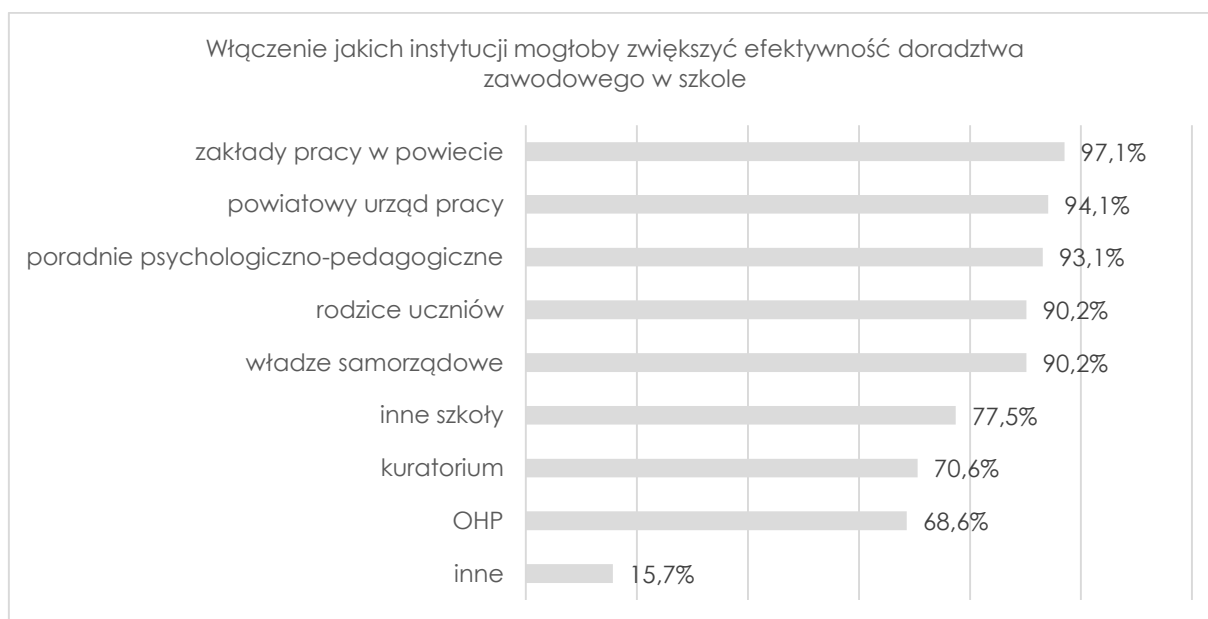
Wykres 19. Którymi z poniższych metod i jak często posługuje się Pan/Pani podczas swojej pracy zawodowej? Wykres wskazuje procent odpowiedzi 4,5 i 6 w skali 0-6. N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

- Ponadto doradcy wskazali na stosowanie takich metod jak: rozmowa, rozmowa kierowana, projekcja filmów edukacyjnych oraz prezentacji multimedialnych, praca w parach, praca indywidualna, metoda zdań niedokończonych, wykład i mini-wykład, praca w zespołach, konkurs, mowa indywidualna, organizacja konferencji naukowych, projekt giełda zawodów

5. WSPÓŁPRACA W RAMACH REALIZACJI DORADZTWA ZAWODOWEGO

- Zarówno dyrektorzy, jak i doradcy zawodowi z badanych szkół, widzą potrzebę współpracy z innymi instytucjami w zakresie realizacji doradztwa zawodowego
- Najczęściej wymienianymi przez dyrektorów instytucjami, z którymi współpraca mogłaby wpłynąć pozytywnie na realizację doradztwa zawodowego w szkole są: zakłady pracy, powiatowe urzędy pracy, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, rodzice, władze samorządowe. Wagę tych instytucji podobnie spostrzegali również doradcy zawodowi.

Wykres 20. Proszę wskazać, które z niżej wymienionych osób/instytucji powinny być włączone w realizację zadań z zakresu doradztwa zawodowego dla uczniów w celu zwiększenia jego efektywności. N= 102 dyrektorów. (źródło: opracowanie własne)

- Spośród innych instytucji, z którymi współpraca mogłaby poprawić efektywność doradztwa zawodowego w szkole wymieniano również: Cech Rzemiosł Różnych, organizacje zrzeszające pracodawców, fundacje zajmujące się zapoznawaniem młodzieży z rynkiem pracy, „Ministerstwo”, parafię, powiatową radę zatrudnienia, ośrodki pomocy społecznej, „SZOK”, uczelnie wyższe i szkoły maturalne i policealne, Wojewódzki Urząd Pracy, Mobilne Centrum Informacji Zawodowej, Centrum Rozwoju Talentów, Inkubator Przedsiębiorczości "Starter". Doradcy zawodowi wskazali dodatkowo: biura karier, kluby pracy, Inkubator Starter, Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej oraz sieć doradców.
- Badane szkoły najczęściej współpracują w chwili obecnej w ramach realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego z następującymi instytucjami:

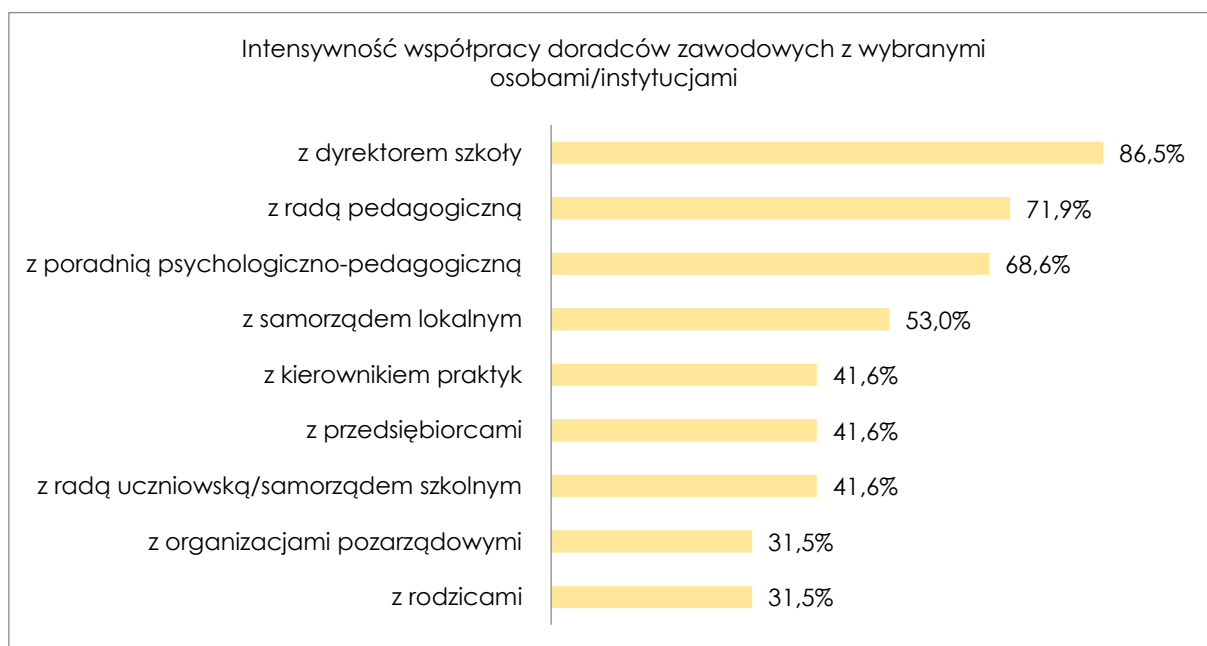
placówki/osoby/instytucje	liczba wskazań
poradnia psychologiczno-pedagogiczna	46
powiatowy urząd pracy	36
zakłady pracy, pracodawcy	33
szkoły ponadgimnazjalne/ponadpodstawowe	22
uczelnie wyższe	16
władze samorządowe/starostwo powiatowe/wójt gminy	9
OHP	7

inni doradcy, sieć doradców zawodowych	6
Mobilne Centrum Informacji Zawodowej	5
Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku	4
Młodzieżowe Centrum Kariery	4
Szkolny Ośrodek Karier Szok	4
Centrum Kształcenia Ustawicznego	3
Centrum Rozwoju Talentów	2

Tabela 4. Proszę wymienić placówki/osoby/instytucje, z którymi najczęściej współpracuje szkoła w ramach realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego. N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

- Doradcy zawodowi poproszeni o określenie jak często współpracują ze wskazanymi w pytaniu osobami/instytucjami zasygnalizowali, że niezwykle istotnym obszarem ich pracy jest współpraca wewnątrz szkoły
- Najwięcej doradców zawodowych wskazało, że często współpracuje z dyrektorem szkoły – 86,5% doradców oraz z radą pedagogiczną – 71,9%
- 60,7% doradców zawodowych wskazało, że współpraca z dyrektorem jest bardzo częsta (odpowieź 6 w skali 0-6)
- Tylko 31,5 % doradców wskazało, że ich współpraca z rodzicami jest częsta

Wykres 21. Czy i w jakim stopniu współpracuje Pani/Pan z następującymi osobami/instytucjami (gdzie 0 oznacza „w ogóle nie współpracuję”, 1 „bardzo rzadko współpracuję”, a 6 „bardzo często współpracuję”. Wykres wskazuje procent odpowiedzi 4,5 i 6 w skali 0-6. N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

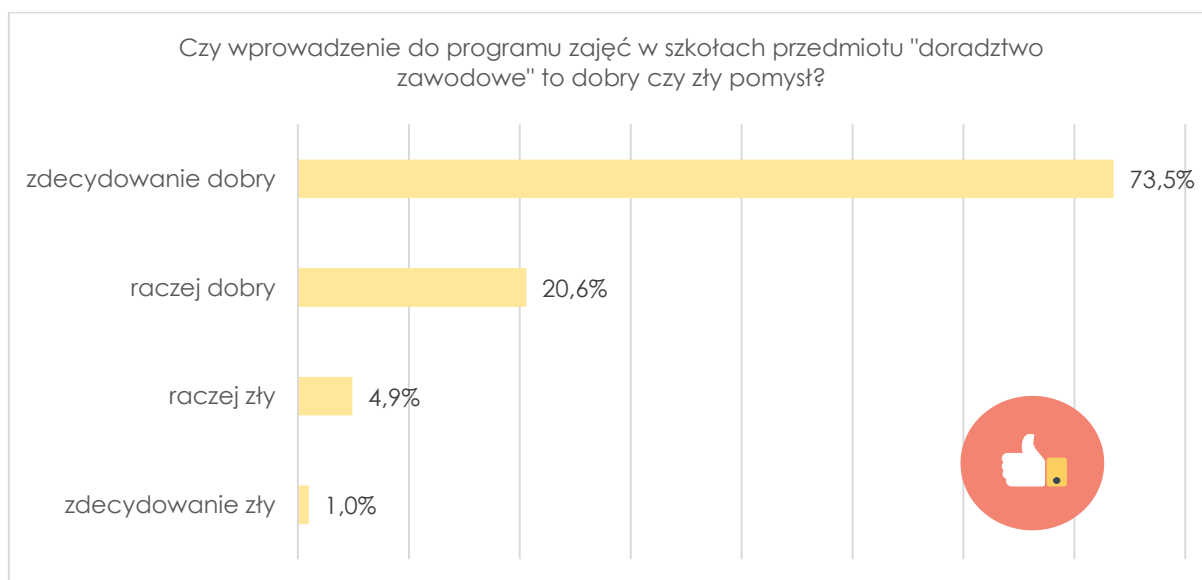

6. POSTAWY WOBEC DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOŁACH

WPROWADZENIE DORADZTWA ZAWODOWEGO DO SZKÓŁ TO DOBRY POMYSŁ

- Zdecydowana większość zapytanych dyrektorów uważa, że wprowadzenie doradztwa zawodowego w szkołach to dobry pomysł. 73,5 % z nich odpowiedziało, że jest to zdecydowanie dobry pomysł

Wykres 22. Czy uważa Pani/Pan, że wprowadzenie do programu zajęć w szkołach przedmiotu "doradztwo zawodowe" to dobry czy zły pomysł? Dlaczego? N= 102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

- Dyrektorzy badanych szkół wskazywali kilka głównych obszarów, w których widzą istotną rolę doradztwa zawodowego dla uczniów:
  - wsparcie w zakresie wyboru ścieżki kształcenia i wyboru zawodu
  - poznanie własnych zainteresowań, predyspozycji zawodowych, mocnych stron
  - kształcenie umiejętności podejmowania samodzielnych decyzji
  - kształtowanie umiejętności interpersonalnych i społecznych
  - przygotowanie do poruszania się po rynku pracy
  - motywowanie do wysiłku
- Wskazywali również inne korzyści płynące z wprowadzenia doradztwa zawodowego jako przedmiotu:
  - wzrost systematyczności pracy z uczniem
  - bliskość i dostępność pomocy doradcy zawodowego

- o ujednoczenie tematyki zajęć
- o zapewnienie ciągłości zadań realizowanych przez doradcę zawodowego
- o obniżenie kosztów kształcenia dzięki trafnym wyborom

Wybrane cytaty:

- o "pozwole absolwentom świadomie wybrać dalsze kierunki edukacyjne"
  - o "uczniowie wybierają określony kierunek, nie zawsze wiedzą czym się charakteryzuje, jakie ma po nim możliwości"
  - o "uczniowie szkoły ponadgimnazjalnej potrzebują wsparcia w wejściu na rynek pracy"
  - o "służy planowaniu ścieżki kariery zawodowej, motywuje do wyczerpanego wysiłku, wspiera rozwój/realizację pasji, uzdolnień, zainteresowań"
  - o "młodzież często nie potrafi określić własnych zainteresowań i nie zna zapotrzebowania rynku pracy"
  - o "szkolny doradca wyposaży uczniów w umiejętność podejmowania odważnych, samodzielnych decyzji"
- Dyrektorzy, którzy są przeciwni wprowadzaniu doradztwa zawodowego do szkół jako powody podali:
- o zbyt duże obciążenie uczniów nauką
  - o zbyt małą liczbę godzin na inne niezbędne przedmioty
  - o brak potrzeby doradztwa zawodowego dla uczniów szkół zawodowych, ponieważ dokonali już oni wyboru zawodu
  - o niedojrzałość uczniów w wieku 13-15 do życia zawodowego
  - o możliwość realizacji doradztwa w ramach istniejących przedmiotów

DORADZTWO ZAWODOWE NIE JEST DODATKOWYM OBCIĄŻENIEM DLA SZKOŁY

- Zdecydowana większość dyrektorów (93,1%) uważa, że doradztwo zawodowe w szkole jest zadaniem koniecznym, które wynika z jej misji
- Jedna czwarta dyrektorów uważa doradztwo za dodatkowe obciążenie dla szkoły

Wykres 23. Pani/Pana zdaniem realizacja zadań z zakresu doradztwa zawodowego przez szkoły jest. N=102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

OCENA SPOSOBU REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO

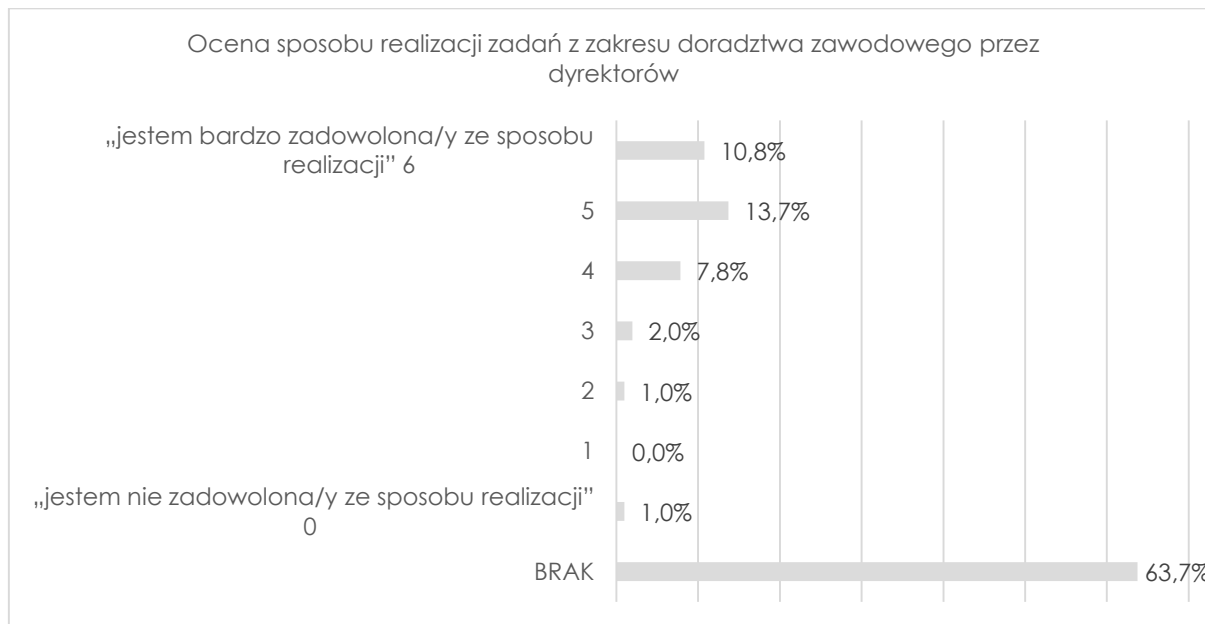
- Większość doradców jest zadowolona ze sposobu realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego w swojej szkole w ciągu ostatnich dwóch lat

26

Wykres 24. Jak Pani/Pan ocenia sposób realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego w Pani/Pana szkole w ciągu ostatnich dwóch lat? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

- Większość dyrektorów badanych szkół wstrzymała się od odpowiedzi na pytanie o ocenę sposobu realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego w szkole. Ci, którzy się wypowiedzieli pozytywnie oceniają doradztwo realizowane w swojej szkole w ostatnich dwóch latach

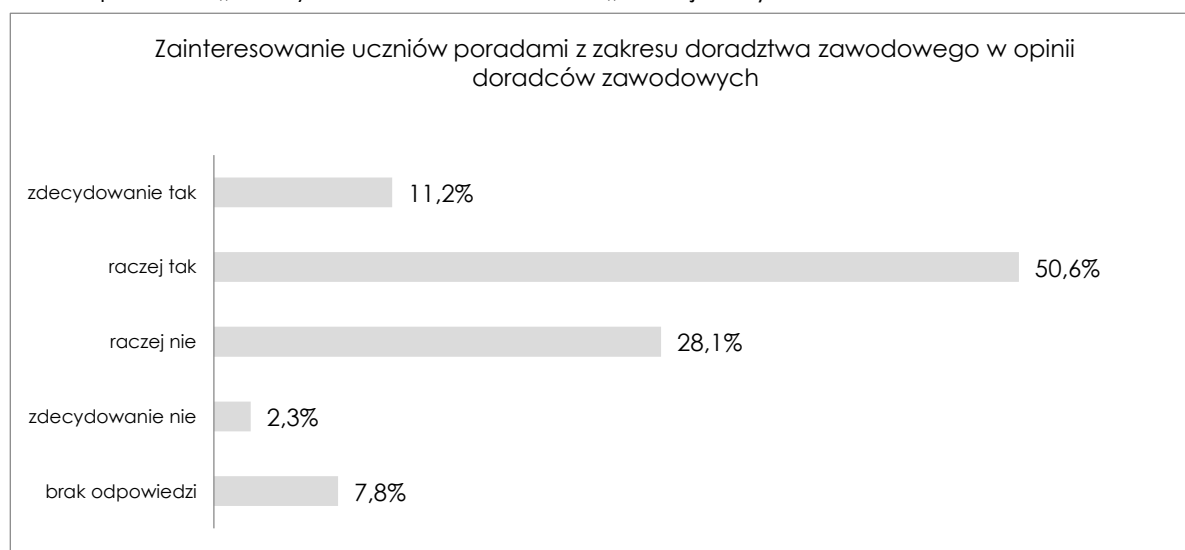

Wykres 25. Jak Pani/Pan ocenia sposób realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego w Pani/Pana szkole w ciągu ostatnich dwóch lat? N=102 dyrektorów. (Źródło: opracowanie własne)

CZY UCZNIOWIE SĄ ZAINTERESOWANI DORADZTWEM ZAWODOWYM?

- Zdaniem doradców zawodowych, biorących udział w badaniu, uczniowie są zainteresowani poradami z zakresu doradztwa zawodowego
- 61,8% z nich wskazało, że uczniowie są zainteresowani (z tego 11,2% wskazało na odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 50,6% „raczej tak”).

Wykres 26. Czy uczniowie wykazują zainteresowanie poradami z zakresu doradztwa zawodowego? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

7. PROBLEMY I WYZWANIA

CODZIENNE PROBLEMY DORADCÓW ZAWODOWYCH

- Zapytano doradców zawodowych badanych szkół o największe problemy z jakimi spotykają się w codziennej pracy doradczej w szkole. Pogrupowane odpowiedzi przedstawia tabela:

Problemy doradców zawodowych

- absencja uczniów
- 45 min. to mało czasu na prowadzenie zajęć warsztatowych (wprowadzenie bloków zajęć np. 2/3 h)
- brak aktualnych materiałów dydaktycznych z zakresu doradztwa zawodowego
- brak ciągłości zajęć
- brak doradcy zawodowego na etacie
- brak czasu (na realizację zajęć i innych przedsięwzięć)
- brak funduszy
- brak sprzętu (np. drukarki)
- brak godzin na realizację doradztwa
- brak kontaktu z rodzicami
- brak miejsca umożliwiającego swobodną rozmowę z uczniem
- brak motywacji uczniów i rodziców
- brak narzędzi do pracy jako doradca zawodowy
- brak wiedzy w środowisku na temat kim jest doradca i jakie działania podejmuje
- brak wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego
- brak zaangażowania i pomocy w organizacji przedsięwzięć innych nauczycieli
- brak wsparcia ze strony innych placówek i instytucji
- niska świadomość środowiska dotycząca roli doradcy zawodowego
- dzieci mają przetładowany plan lekcji

28

Powyżej znajdują się cytaty z wypowiedzi doradców zawodowych.

CZYNNIKI POPRAWY REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU DORADZTWA W SZKOLE

- Zarówno doradcom, jak i dyrektorom badanych szkół zadano pytanie o czynniki, które ich zdaniem mogłyby wpłynąć na poprawę realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego w ich szkole.
- Najważniejszymi kwestiami akcentowanymi przez respondentów badania były:

1. **Kwestie finansowe**, tj. potrzeba przeznaczenia środków budżetowych na realizację zadań doradcy zawodowego, takich jak m.in.:
  - > warsztaty,
  - > zakup materiałów i publikacji (książki, programy komputerowe, filmy zawodoznawcze, testy diagnostyczne)
  - > wyjazdy uczniów np. na targi, szkolenia; organizacja spotkań z ekspertami
2. Zapewnienie **etatu doradcy** zawodowego w szkole
3. Zwiększenie **liczby godzin** doradztwa zawodowego w szkołach
4. Dostęp do **informacji zawodowej**
5. Zapewnienie odpowiednich **kwalifikacji** osobom zajmującym się doradztwem
6. Rozwijanie **współpracy z osobami/instytucjami**, w tym szczególnie z:
  - > rodzicami
  - > innymi doradcami zawodowymi
  - > poradniami psychologiczno-pedagogicznymi
  - > pracodawcami
7. Potrzeba wyodrębnienia pomieszczenia na **gabinet** doradcy zawodowego w szkole
8. Potrzeba umieszczenia **doradztwa zawodowego w planie lekcji**

- Część czynników poprawy realizacji zadań w zakresie doradztwa zawodowego była wskazywana zarówno przez dyrektorów szkół, jak doradców zawodowych. Niektóre kwestie jednak były inaczej spostrzegane przez obie grupy respondentów.
- Różnice w zgłaszanych czynnikach poprawy realizacji zadań:

- o **potrzeba rozwijania współpracy**

- > doradcy spostrzegali potrzebę zwiększenia współpracy z innymi doradcami zawodowymi (w tym w ramach sieci współpracy i samokształcenia)
- > dla dyrektorów ważne było rozwijanie współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz pracodawcami. Wielu dyrektorów zwróciło uwagę na potrzebę współpracy nauczycieli z doradcami zawodowymi/stworzenie zespołu na rzecz realizacji WSDZ, czego doradcy zawodowi nie akcentowali w swoich odpowiedziach

- **warunki pracy, materiały i pomoce dydaktyczne**
  - > bardzo wielu doradców podkreślało potrzebę wyodrębnienia pomieszczenia na gabinet doradcy zawodowego, jego odpowiednie wyposażenie oraz potrzebę prowadzenia rozmów indywidualnych
  - > dyrektorzy natomiast większy nacisk kładli na potrzebę wyposażenia doradcy zawodowego w niezbędne pomoce dydaktyczne (testy, narzędzia, filmy, publikacje). Niewielu dyrektorów zwróciło uwagę na potrzebę wyodrębnienia pomieszczeń
- **sposób organizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego**
  - > wielu doradców widziało potrzebę umieszczenia doradztwa zawodowego w planie lekcji. Problem ten był prawie nie widziany przez dyrektorów.
- Wszystkie zgłoszone czynniki skategoryzowano i zaprezentowano w tabelach **(załącznik 1 do raportu)**.

8. POTRZEBA WSPARCIA

- Zapytano dyrektorów szkół i doradców zawodowych, jakiego wsparcia potrzebowałiby w zakresie realizacji zadań doradztwa zawodowego
- Dyrektorzy wskazali następujące potrzeby szkoły w zakresie realizacji zadań doradztwa edukacyjno-zawodowego:
  - wsparcie finansowe
  - wsparcie w zakresie realizacji procesu doradztwa zawodowego
  - wsparcie szkoleniowe
  - rozwiązania systemowe
  - etat doradcy w szkole
  - więcej godzin doradztwa zawodowego
- Doradcy wskazali m.in. na następujące obszary, w których potrzebują wsparcia:
  - Współpraca z osobami i instytucjami spoza szkoły w realizacji doradztwa
  - Wyznaczenie ram czasowych i organizacyjnych na realizację doradztwa zawodowego w szkole
  - Dostęp do informacji zawodowej (informacje z obszaru rynku pracy i edukacji) i narzędzi pracy (np. testy, pomoce dydaktyczne)
  - Szkolenia
- Wszystkie zgłoszone potrzeby zaprezentowano w tabelach **(załącznik 2 do raportu)**.

KOLEŻEŃSKA WYMIANA DOŚWIADCZEŃ

- Doradcy zawodowi objęci badaniem w większości są zainteresowani wspieraniem się nawzajem w ramach koleżeńskiej wymiany doświadczeń. Tylko jedna osoba spośród osób badanych nie była zainteresowana udziałem w takiej formie wsparcia

Wykres 27. Czy jest Pani/Pan zainteresowana/y otrzymywaniem i udzielaniem wsparcia innym doradcom w ramach koleżeńskiej wymiany doświadczeń? N=89 doradców zawodowych. (Źródło: opracowanie własne)

- Doradcy zawodowi podkreślali następujące powody atrakcyjności wymiany koleżeńskiej:
  - praktyczność wsparcia
  - doskonalenie warsztatu pracy
  - potrzeba rozwoju zawodowego i osobistego
  - wymiana doświadczeń, wiedzy i umiejętności, dobrych praktyk, materiałów
  - użyteczne wsparcie dla początkujących doradców
  - dynamika zmian na rynku pracy
  - realizowanie wspólnych przedsięwzięć
  - uzyskanie wsparcia
  - skrócenie czasu poszukiwania informacji

9. WNIOSKI

Celem badania było poznanie potrzeb i opinii osób, które mają bezpośredni wpływ na realizację zadań z zakresu doradztwa zawodowego w badanych szkołach na terenie województwa pomorskiego.

Analiza odpowiedzi pozyskanych od osób najbardziej zaangażowanych w proces doradztwa zawodowego, tj. dyrektorów szkół oraz doradców zawodowych, pozwala wskazać zasoby i obszary rozwoju.

ZASOBY

W badanych szkołach zdiagnozowano następujące zasoby, sprzyjające realizacji dobrej jakości usług z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego:

1. WYSOKI POTENCJAŁ I ZASOBY DO ROZWOJU DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOLE

- Dobre merytoryczne przygotowanie osób realizujących doradztwo

Szkoły w większości dysponują osobami, które posiadają kwalifikacje wymagane do świadczenia doradztwa zawodowego, tj. w większości badanych szkół jest co najmniej jedna osoba, która ma ukończone studia podyplomowe z zakresu doradztwa zawodowego.

Warto jednak zwrócić uwagę, że są szkoły (około 20% badanych szkół), w których nie ma żadnych osób, które ukończyły studia z zakresu doradztwa zawodowego.

- Zadawalające doświadczenie osób realizujących doradztwo zawodowe

Więcej niż połowa osób realizujących doradztwo zawodowe w badanych szkołach pełni obowiązki doradcy zawodowego 2 lata i dłużej.

- Dysponowanie dużą ilością różnorodnych materiałów z zakresu doradztwa oraz narzędzi pracy doradcy zawodowego

Prawie wszyscy badani doradcy zawodowi mają do swojej dyspozycji biblioteczkę z materiałami do pracy z uczniami wyposażoną m.in. w: ulotki, informatory, wzory dokumentów aplikacyjnych, testy i informacje o rynku pracy.

Większość doradców zawodowych w badanych szkołach ma dostęp do narzędzi umożliwiających pracę z uczniami nad poznawaniem ich umiejętności, zainteresowań i predyspozycji, tj. m.in.: scenariuszy zajęć, testów, kwestionariuszy, programów multimedialnych.

- Zaplecze w postaci biblioteki i pracowni komputerowej

W 101 na 102 badane szkoły znajduje się biblioteka. Wszystkie szkoły, które wzięły udział w badaniu dysponują pracownią komputerową.

- Funkcjonująca strona internetowa

Wszystkie badane szkoły posiadają i prowadzą stronę internetową szkoły. Mogą więc w stosunkowo łatwy sposób dotrzeć do uczniów, rodziców i innych zainteresowanych osób z informacjami dotyczącymi doradztwa zawodowego.

2. ROZBUDOWANA SIĘĆ WSPÓŁPRACY WEWNĘTRZNEJ I MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ

Badane szkoły współpracują w ramach realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego z wieloma instytucjami – wskazują na to zarówno dyrektorzy szkół, jak i doradcy zawodowi.

Instytucjami, z którymi współpracuje najwięcej zbadanych szkół są: poradnie psychologiczno-pedagogiczne, powiatowe urzędy pracy, pracodawcy, szkoły: ponadgimnazjalne/ponadpodstawowe (w przypadku szkół podstawowych i gimnazjalnych) oraz uczelnie wyższe (w przypadku szkół ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych).

Zarówno dyrektorzy, jak i doradcy zawodowi widzą potrzebę współpracy z innymi instytucjami i dostrzegają jej pozytywny wpływ na realizację doradztwa zawodowego, szczególnie jeśli chodzi o zakłady pracy, powiatowe urzędy pracy, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, rodziców i władze samorządowe.

Wewnątrz szkoły doradcy zawodowi badanych szkół najczęściej współpracują z dyrektorem i radą pedagogiczną poprzez m.in. konsultowanie potrzeb uczniów w zakresie doradztwa oraz wspólne opracowywanie i realizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego. Do współpracy włączani są nauczyciele, absolwenci szkoły, rodzice i pracodawcy.

3. SZEROKI ZAKRES MERYTORYCZNY DZIAŁAŃ W RAMACH DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOLE

- Szeroki zakres merytoryczny działań doradców zawodowych

Większość z badanych doradców zawodowych wskazało, że prowadzą różnego rodzaju działania w ramach doradztwa zawodowego dla uczniów, w tym pomoc uczniom w:

- planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej
- rozwijaniu kompetencji społecznych
- badaniu zainteresowań i predyspozycji zawodowych
- określeniu potrzeb z zakresu doradztwa zawodowego
- uzyskaniu informacji zawodowej i edukacyjnej

- organizacji udziału w targach pracy i edukacji oraz spotkaniach z pracodawcami
  - Stosowanie różnorodnych metod i form pracy z uczniami

Dzięki dużemu zróżnicowaniu narzędzi i materiałów oraz metod i form pracy zajęcia z doradztwa zawodowego mogą być interesujące dla uczniów oraz zachęcające do większego zaangażowania ich w działania związane z planowaniem dalszej ścieżki edukacji. Doradcy wskazali, że najczęściej udzielają porad indywidualnych (69,7%) oraz prowadzą spotkania grupowe (68,5%).

Wśród najczęściej stosowanych metod pracy najwięcej doradców wskazało na dyskusję dydaktyczną, burzę mózgów oraz dyskusję panelową, a także metodę projektów i metodę sytuacyjną.

4. POZYTYWNE POSTRZEGANIE PRZEZ DYREKTORÓW DORADZTWA ZAWODOWEGO I ICH WYSOKA ŚWIADOMOŚĆ DOTYCZĄCA JEGO ROLI W SZKOLE

Dyrektorzy badanych szkół są w większości pozytywnie nastawieni do idei wprowadzania doradztwa zawodowego do szkół.

- Zdecydowana większość dyrektorów jest pozytywnie nastawiona do wprowadzenia doradztwa zawodowego do programu zajęć w szkołach
- 55,9 % dyrektorów szkół chciałoby zatrudnić w swojej szkole doradcę zawodowego
- 93,1% dyrektorów badanych szkół uważa, że doradztwo zawodowe w szkole jest zadaniem koniecznym, które wynika z jej misji, a zaledwie 25,0% z nich traktuje doradztwo zawodowe jako dodatkowe obciążenie szkoły

W szeregu analizowanych kwestii zbadanych wyrażali opinie bardzo zbliżone do tych, które deklarowali doradcy zawodowi. Świadczy to o tym, że dyrektorzy mają dobre rozeznanie w zakresie realizowanego przez ich szkoły doradztwa zawodowego.

Wśród głównych obszarów, w których widzą istotną rolę doradztwa zawodowego dla uczniów, dyrektorzy wskazywali:

- wsparcie w zakresie wyboru ścieżki kształcenia i wyboru zawodu
- poznanie własnych zainteresowań, predyspozycji zawodowych, mocnych stron
- kształcenie umiejętności podejmowania samodzielnych decyzji
- kształtowanie umiejętności interpersonalnych i społecznych
- przygotowanie do poruszania się po rynku pracy
- motywowanie do wysiłku

Dyrektorzy badanych szkół wyrazili przekonanie, że osoba realizująca doradztwo zawodowe powinna posiadać wysokie i specyficzne kompetencje i umiejętności. Kluczowe cechy kompetentnego doradcy zawodowego wskazywane przez dyrektorów to m.in. umiejętność nawiązania kontaktu, komunikatywność, empatia, otwartość, odpowiedzialność, kreatywność i dobre przygotowanie merytoryczne.

Wśród korzyści płynących z wprowadzenia doradztwa zawodowego jako przedmiotu do szkół dyrektorzy wskazali:

- wzrost systematyczności pracy z uczniem
- bliskość i dostępność pomocy doradcy zawodowego
- ujednoczenie tematyki zajęć
- zapewnienie ciągłości zadań realizowanych przez doradcę zawodowego
- obniżenie kosztów kształcenia dzięki trafnym wyborom

OBSZARY ROZWOJU

W badanych szkołach zdiagnozowano następujące obszary, które wymagają poprawy lub rozwoju:

1. ŚRODKI FINANSOWE PRZEZNACZONE NA REALIZACJĘ ZADAŃ Z DORADZTWA ZAWODOWEGO

- Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację doradztwa zawodowego to jeden z głównych problemów zgłoszonych przez dyrektorów badanych szkół.
- Problem jest dostrzegany również przez badanych doradców zawodowych, z których znacząca większość (71,9%) nie ma zagwarantowanego budżetu na realizację zadań z zakresu doradztwa zawodowego.

Obie badane grupy zwracają uwagę na potrzebę dofinansowania działań z zakresu doradztwa zawodowego w szkołach. Środki finansowe potrzebne są w szczególności na:

- bieżącą pracę doradcy zawodowego (np. warsztaty, wyjazdy na targi pracy, uczelnie itp.)
- wyposażenie szkoły i doradcy zawodowego w niezbędne pomoce (np. publikacje, testy, programy multimedialne, filmy, notebook z oprogramowaniem, drukarkę, dostęp do internetu, projektor)
- zatrudnienie doradcy zawodowego
- wyodrębnienie i dostosowanie pomieszczeń na gabinet do porad indywidualnych
- szkolenia dla doradców zawodowych

2. DOSTĘPNOŚĆ POMIESZCZENIA UMOŻLIWIĄJĄCEGO PROWADZENIE ROZMÓW INDYWIDUALNYCH

60,7% doradców zawodowych w badanych szkołach nie dysponuje gabinetem z możliwością prowadzenia rozmów indywidualnych, chociaż jest to jedna z głównych form pracy doradcy zawodowego z uczniem

Bardzo wielu doradców wskazywało, że wyodrębnienie pomieszczenia na gabinet doradcy w szkole i jego odpowiednie wyposażenie jest bardzo potrzebne.

3. OPRACOWANIE I REALIZACJA WEWNĄTRZSZKOLNEGO SYSTEMU DORADZTWA ZAWODOWEGO (WSDZ)

Opracowanie i realizowanie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego (WSDZ) to obowiązkowe zadanie szkół zgodnie z ustawą Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r, mimo to wciąż w wielu szkołach zadania z zakresu doradztwa zawodowego nie są skoordynowane poprzez WSDZ. Tylko 49,0% badanych szkół posiada opracowany wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego.

W tych szkołach, w których jest WSDZ jest on zazwyczaj ogólnodostępny dla nauczycieli, rodziców i uczniów. Niemniej tylko 15,7% szkół udostępnia WSDZ na swojej stronie internetowej.

36

4. REALIZACJA USŁUG DORADCZYCH W RAMACH CZĘŚCI ETATU PRACOWNIKA PLACÓWKI EDUKACYJNEJ

- Niewiele osób w badanych szkołach prowadzi doradztwo zawodowe w szkole, pracując na etacie doradcy zawodowego.
- Większość osób zajmujących się doradztwem to nauczyciele (połowa z nich to pedagodzy), dla których doradztwo zawodowe to tylko jedno z zadań.
- Tylko 46,1% z badanych doradców zawodowych objętych badaniem wskazało, że ma wydzielone pensum na realizację zadań z zakresu doradztwa.

Przypisanie zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego pedagogom, psychologom bądź nauczycielom poszczególnych przedmiotów powoduje konieczność godzenia podstawowych obowiązków zawodowych z funkcją doradcy zawodowego. Sytuacja taka powoduje, że osoby które odpowiadają za realizację doradztwa zawodowego w szkole nie poświęcają wystarczającej ilości czasu na profesjonalne zajęcie się tematem. Znacząco wpływa to na jakość doradztwa zawodowego w szkołach.

Wątek ten pojawił się już we wcześniejszych badaniach² doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach. W badaniach tych respondenci wskazywali na potrzebę tworzenia osobnych stanowisk doradców zawodowych w szkołach, uzależniania ich liczby od liczby uczniów w danej placówce bądź korzystania z oferty doradczej wyspecjalizowanych firm zewnętrznych, aby osiągnąć poziom realizacji doradztwa adekwatny do potrzeb.

5. WSPÓŁPRACA Z INNYMI DORADCAMI ZAWODOWYMI

Jedną z ważniejszych potrzeb zgłaszanych przez doradców zawodowych objętych badaniem jest potrzeba rozwijania kontaktów i wymiany doświadczeń pomiędzy doradcami zawodowymi. Również w ramach tego badania doradcy zawodowi wyrazili potrzebę rozwijania i kontynuowania współpracy z innymi doradcami zawodowymi (w tym w ramach sieci współpracy i samokształcenia).

Doradcy zawodowi spytani o to, czy byliby zainteresowani wspieraniem się nawzajem w ramach tzw. superwizji koleżeńskiej, odpowiedzieli w znaczącej większości (86%) pozytywnie. Podkreślali następujące powody atrakcyjności wymiany koleżeńskiej:

- o praktyczność wsparcia
- o doskonalenie warsztatu pracy
- o potrzeba rozwoju zawodowego i osobistego
- o wymiana doświadczeń, wiedzy i umiejętności, dobrych praktyk, materiałów
- o użyteczne wsparcie dla początkujących doradców
- o dynamika zmian na rynku pracy
- o realizowanie wspólnych przedsięwzięć
- o uzyskanie wsparcia
- o skrócenie czasu poszukiwania informacji

37

6. ZAKRES WSPÓŁPRACY Z RODZICAMI

Współpraca z rodzicami nie jest mocną stroną doradztwa zawodowego w badanych szkołach. Większość doradców ze szkół włącza rodziców w proces doradztwa zawodowego. Jednak tylko 31,5 % wskazuje, że ich współpraca z rodzicami jest częsta, a tylko nieco ponad 40 % z nich organizuje i prowadzi spotkania edukacyjne dla rodziców z tego zakresu.

² Badanie ewaluacyjne „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim”. Raport. Badanie zrealizowane zostało przez agencję badawczą Openfield na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku od września do listopada 2014 r.

7. LICZBA GODZIN DORADZTWA ORAZ BRAK DORADZTWA ZAWODOWEGO W PLANIE LEKCJI

- Zarówno dyrektorzy jak i doradcy zawodowi zwrócili uwagę na to, że jednym z ważniejszych czynników jakie mogą wpłynąć na jakość doradztwa w szkołach jest zwiększenie liczby godzin tych zajęć.
- Doradcy zawodowi zwrócili również uwagę, że często doradztwo zawodowe nie jest umieszczone w planie lekcji, co powoduje szereg problemów organizacyjnych, obniża jakość doradztwa, utrudnia systematyczność zajęć.

Badaniem nie były objęte wszystkie szkoły w województwie pomorskim. Powyższe nie uprawnia do sformułowania rekomendacji dla szkół z całego regionu. Autorki ograniczyły się do wskazania zasobów i obszarów rozwoju, mogących stać się inspiracją dla doskonalenia realizacji doradztwa zawodowego dla dyrektorów i doradców zawodowych pomorskich szkół.

10. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1. CZYNNIKI POPRAWY REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU DORADZTWA W SZKOLE

Zarówno doradcy zawodowi (89) jak i dyrektorzy (102) odpowiedzieli na pytanie: Proszę wymienić 3 czynniki, które Pani/Pana zdaniem mogłyby wpłynąć na poprawę realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego.

1. Gabinet doradcy i jego odpowiednie wyposażenie

Doradcy zawodowi

- Wyodrębnienie pomieszczenia na gabinet doradcy zawodowego **
- Odpowiednie wyposażenie gabinetu doradcy zawodowego w (testy, programy multimedialne, nowoczesne narzędzia doradcze, materiały dydaktyczne i inne)*
- Wyposażenie w sprzęt: telefon, laptop, drukarka
- Dostęp do pracowni komputerowej

Dyrektorzy

- Wyposażenie doradcy zawodowego niezbędne pomoce dydaktyczne (testy, narzędzia, filmy, publikacje)**
- Zapewnienie samodzielnego gabinetu doradcy zawodowego
- Zakup komputera, zamieszczenie tablic informacyjnych
- Zwiększenie wiedzy na temat warsztatu pracy doradcy

*/** Najwięcej wskazań

39

2. Czynniki związane z procesem doradztwa

Doradcy zawodowi

- Dostęp do informacji zawodowej (m.in. baza firm, które chciałyby współpracować ze szkołami, baza osób, które chciałyby dzielić się swoim zawodowym doświadczeniem, informacje o rynku pracy i pracodawcach na lokalnym rynku pracy, platformy informacyjne z zakresu doradztwa, fachowa literatura, regularne otrzymywanie publikacji i materiałów multimedialnych i komputerowych)*
- Możliwość prowadzenia indywidualnego doradztwa zawodowego

Dyrektorzy

- Dostęp do informacji zawodowej (baza danych o firmach, przedsiębiorstwach, giełda talentów, informacje na temat lokalnego rynku pracy, utworzenie na terenie szkoły bazy informacji edukacyjnej i zawodowej oraz zapewnienie jej systematycznej aktualizacji)*
- Ciekawa forma prowadzenia zajęć
- Rozpoznawanie predyspozycji kandydatów do szkoły
- Angażowanie rodziców w proces doradczy
- Obecność doradcy w szkole
- Tworzenie dobrego klimatu dla świadomych decyzji kariery zawodowej i edukacyjnej
- Przyjmowanie dobrych praktyk, które sprawdzają się np. w Niemczech
- Uczestniczenie w targach edukacji/ pracy
- Organizacja wycieczek do lokalnych zakładów pracy, zapraszanie przedstawicieli zawodów i pracodawców do szkół

*/** Najwięcej wskazań

3. Dofinansowanie działań w ramach doradztwa

Doradcy zawodowi

- Przeznaczenie środków budżetowych na realizację zadań doradcy zawodowego takich jak m.in.: **
  - Warsztaty
  - Zakup materiałów i publikacji (książki, programy komputerowe, filmy zawodoznawcze, testy diagnostyczne)
  - Wyjazdy uczniów np. na targi, szkolenia, organizacja spotkań z ekspertami
- Podwyższenie pensji doradców zawodowych/ dodatki motywacyjne

Dyrektorzy

- Przeznaczenie środków budżetowych na realizację zadań doradcy zawodowego takich jak m.in.: **
  - Warsztaty
  - Zakup materiałów i publikacji (książki, programy komputerowe, filmy zawodoznawcze, testy diagnostyczne)
  - Wyjazdy uczniów np. na targi, szkolenia, wyższe uczelnie; organizacja spotkań z ekspertami
  - Gabinet
- Zapewnienie szkole dedykowanych środków finansowych na zatrudnienie profesjonalnego doradcy zawodowego

*/** Najwięcej wskazań

4. Czynniki organizacyjne

Doradcy zawodowi

- Zwiększenie liczby godzin doradztwa zawodowego w szkołach **
- Dodatkowe godziny zajęć indywidualnych
- Umieszczanie doradztwa zawodowego w planie lekcji**
- Zapewnienie etatu doradcy zawodowego w szkole /wydzielone pensum dla doradcy zawodowego **
- Zapewnienie godzin na przygotowanie się do zajęć
- Stały plan doradztwa oraz zapewnienie systematyczności zajęć
- Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego

Dyrektorzy

- Zapewnienie etatu doradcy zawodowego w szkole**
- Zwiększenie liczby godzin doradztwa zawodowego w szkołach**
- Odciążenie szkoły od części innych, często nagłych, niespodziewanych aktywności
- Opracowanie i realizacja WSDZ
- Wpisanie doradztwa zawodowego w plan pracy szkoły
- Wprowadzenie konkretnego programu z doradztwa zawodowego
- Promocja działań doradcy zawodowego

*/** Najwięcej wskazań

40

5. Kwalifikacje osób realizujących doradztwo zawodowe

Doradcy zawodowi

- Możliwość uczestniczenia w konferencjach i debatach poświęconych tematyce doradztwa zawodowego
- Pogłębienie wiedzy praktycznej
- Szkolenia
- Szkolenia dla doradców zawodowych (praca warsztatowa)
- Szkolenie dla osób prowadzących zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego
- Udział doradcy zawodowego w sieci współpracy
- Udział w szkoleniach

Dyrektorzy

- Dobór nauczyciela z odpowiednimi cechami osobowymi do odpowiedniego zespołu klasowego
- Dobrze wykształceni doradcy zawodowi
- Doksztacanie nauczycieli
- Kompetentny doradca
- Merytoryczne formy doskonalenia dla specjalistów
- Podniesienie kompetencji nauczycieli w zakresie doradztwa
- Przeszkolenie nauczyciela
- Przygotowany nauczyciel po odpowiednich studiach

- Staże doradców w działach HR różnych firm
- Szkolenia - zdobywanie dodatkowych umiejętności przez doradców zawodowych
- Szkolenia dla nauczycieli w tym zakresie
- Uzupelnianie wiedzy i umiejętności nauczycieli w zakresie doradztwa
- Wyszukanie doradcy zawodowego
- Wzbogacenie warsztatu pracy doradcy
- Zajęcia warsztatowe dla dyrektorów np. seminaria, kursy
- Zapewnienie szkoleń dla dyrektorów i kadry

*/** Najwięcej wskazań

6. Współpraca

Doradcy zawodowi

- Współpraca z innymi doradcami zawodowymi (w tym w ramach sieci współpracy)**
- Współpraca z PPP
- Współpraca z rodzicami**
- Współpraca z pracodawcami
- Współpraca ze studentami/ absolwentami
- Współpraca z przedstawicielami różnych zawodów
- Współpraca z samorządem lokalnym
- Współpraca z Uczelniami
- Współpraca z PUP
- Współpraca i wsparcie dyrektora
- Współpraca wszystkich pracowników szkoły

Dyrektorzy

- Współpraca z agencjami zatrudnienia i działami HR
- Współpraca z PPP**
- Współpraca z pracodawcami**
- Współpraca z przedstawicielami różnych zawodów
- Współpraca i spotkania dyrektorów szkół
- Współpraca między szkołami
- Współpraca z instytucjami samorządowymi
- Współpraca nauczycieli
- Współpraca z pozaoświatowymi instytucjami rynku pracy
- Współpraca z PUP
- Współpraca pomiędzy doradcami zawodowymi
- Współpraca z rodzicami**
- Współpraca nauczycieli z doradcami zawodowymi/stworzenie zespołu na rzecz realizacji WSDZ**

*/** Najwięcej wskazań

41

7. Inne czynniki

Doradcy zawodowi

- Realizacja projektów UE
- Stworzenie strony internetowej wojewódzkiej (ujednoczenie pracy, kontakt z innymi doradcami)
- Ujednolicony system doradztwa (np. na dany powiat)
- Większe zainteresowanie tematyką doradztwa przez organy prowadzące szkoły
- Większe zainteresowanie pracodawców
- Większe zainteresowanie rodziców
- Wsparcie (Stworzenie sieci wsparcia, pomoc ze strony instytucji wspomagających, wsparcie organów prowadzących)

Dyrektorzy

- Poprawa kondycji (małych) firm w Polsce
- Poszerzenie zadań PUP o doradztwo zawodowe dla uczniów
- Promowanie szkół zawodowych
- Doradztwo zawodowe już na poziomie wczesnoszkolnym
- Realizacja projektów UE
- Rozwiązania systemowe/konsekwencja strategii działań instytucji
- Uregulowane przepisy dotyczące pensji pedagogów, psychologów i doradców zawodowych
- Uregulowania prawne
- Zwiększenie elastyczności w zakresie możliwości zmiany zawodu w przypadku uczniów BSZ 1 Stopnia

*/** Najwięcej wskazań

- Uzyskanie pomocy w realizacji zadań doradcy zawodowego
- Program przygotowany przez MEN

Załącznik nr 2. POTRZEBY ZGŁOSZONE PRZEZ DORADCÓW ZAWODOWYCH

Zestawienie odpowiedzi doradców zawodowych dotyczących rodzaju wsparcia jakiego potrzebują w różnych obszarach doradztwa zawodowego. Potrzeby zgłoszone przez doradców w zakresie:

1. Współpracy z placówkami/osobami/instytucjami w ramach realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego

- o baza placówek zainteresowana współpracą
- o możliwość częstszego korzystania z porad, szkoleń, spotkań z ekspertami od rynku pracy
- o Poradnia PP, PUP, uczelnie wyższe, ośrodki doskonalenia nauczycieli, pracodawcy, WUP, CECH, szkoły ponadpodstawowe, organ prowadzący, organizacje pozarządowe, ponadgimnazjalne, OHP
- o pomoc w nawiązaniu kontaktów
- o udział w sieci współpracy
- o wsparcie ze strony starostwa

2. Organizacji warunków realizacji pracy doradczej

- o systematyczność działań (warsztaty), samodzielny gabinet)
- o dyrektor szkoły, organ prowadzący
- o etat
- o fundusze na zorganizowanie działań
- o pomieszczenie umożliwiające swobodną rozmowę z uczniem wraz z komputerem z dostępem do internetu
- o godziny przeznaczone na doradztwo zarówno czas na warsztaty jak i konsultacje indywidualne
- o każda szkoła powinna otrzymywać zbiór informacji (aktualny) z ofertą szkół ponadgimnazjalnych ich kierunki itp.. łatwiejszy dostęp do takich informacji z poszczególnych powiatów
- o obligatoryjne wyznaczenie ram czasowych na zadania związane z doradztwem zawodowym w szkole przy dzielonym pensum, uwzględnienie doradztwa w planie lekcyjnym
- o pomoce dydaktyczne, narzędzia pracy

3. Wspierania rodziców i opiekunów prawnych w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego

- o działania zwiększające zainteresowanie ze strony rodziców
- o eksperci w tym zakresie, szkolenia, warsztaty
- o interesują mnie ciekawe scenariusze spotkań z rodzicami
- o konsultacje z powiatowym konsultantem

- o materiałów, pomocy dydaktycznych ułatwiających przygotowanie spotkań edukacyjnych dla rodziców i opiekunów prawnych naszych uczniów
- o możliwość indywidualnych spotkań na terenie szkoły oraz spotkań rodziców z przedstawicielami firm
- o pomoc prawno - psychologiczna
- o współpraca: ppp, OHP, CiIPKZ, PUP, szkoły ponadgimnazjalne
- o wsparcie w opracowaniu arkusza diagnozy potrzeb rodziców w obszarze doradztwa zawodowego
- o wypracowanie wspólnych dla województwa ulotek dla rodziców, czy prezentacji
- o zaangażowanie całej rady pedagogicznej do rzetelnej realizacji zadań doradztwa zawodowego np.. Na zebraniach klasowych z uczniami czy rodzicami

4. **Wspierania uczestnictwa uczniów w organizowanych targach edukacyjnych, wizytach w zakładach pracy, spotkaniach z pracodawcami oraz konkursach o tematyce zawodowej**

- o bieżące informacje na temat spotkań
- o dofinansowanie przejazdów
- o fundusze na organizację targów
- o nawiązanie większej ilości kontaktów z firmami
- o współpraca z pracodawcami, współpraca pomiędzy doradcami

5. **Pomocy w planowaniu własnej ścieżki edukacyjnej i zawodowej, opartej na umiejętności poszukiwania informacji o zawodach i sytuacji na rynku pracy, a także o ofertach kształcenia na kolejnych etapach edukacyjnych**

- o komputer z dostępem do internetu
- o konsultacje z powiatowym ds. E-z.
- o możliwość uczestniczenia w spotkaniach doradców zawodowych, pracodawców, pracowników naukowych, konferencjach/szkoleniach
- o współpraca z WUP, PUP, CiIPKZ, PPP

6. **Rozwijania umiejętności społecznych, w tym pracy zespołowej, a także innych kompetencji wymaganych od pracownika**

- o systematycznych zajęć
- o możliwości prowadzenia warsztatów przynajmniej 2 godzinnych
- o opracowanie programu wspomagającego umiejętności społeczne z uwzględnieniem młodzieży z zaburzeniami emocjonalnymi
- o organizacji spotkań z przedstawicielami różnych zawodów profesji, a także z ekspertami przygotowującymi uczniów pod względem psychologicznym do podjęcia nowych wyzwań
- o pomoce dydaktyczne, scenariusze
- o współpracy z PPP
- o szkolenia, konsultacje z innymi doradcami
- o wsparcie ppp, powiatowy konsultant ds. doradztwa zawodowego

7. **Diagnozy potrzeb doradczych uczniów**

- o dodatkowa osoba na początku roku, która pomogłaby w diagnozie
- o dodatkowe godziny pracy
- o konsultacje z nauczycielami w szkole, specjalistami ppp, współpraca z dyrektorem
- o konsultacje z ppp i powiatowym konsultantem ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego, szkolenia- doskonalenie zawodowe
- o konsultacje ze specjalistami z ppp, szkolenia
- o możliwość korzystania ze standardowych narzędzi (ankiet)/ profesjonalnego programu, uczeń wypełnia ankietę on-line, program zlicza i podaje gotowe wyniki
- o opracowanie kwestionariuszy ankiet, nt. rozpoznawania potrzeb doradczych uczniów w ramach sieci doradców
- o większy udział w diagnozie potrzeb doradczych uczniów doradców w szkołach niższego szczebla, wymiana doświadczeń pomocy, narzędzi pracy
- o wystandaryzowany wzór ankiety

8. **Gromadzenia, aktualizacji i udostępniania informacji edukacyjnych i zawodowych**

- o aktualna baza wiedzy o rynku pracy - zebrana i zgromadzona w jednym m (aktualne informacje o rynku pracy, bazy pracodawców)
- o aktualne informacje dotyczące możliwości dalszej nauki (np. kierunki studiów lub KKZ w innych zawodach, dające większe możliwości na rynku pracy
- o baza materiałów, strona internetowa, zawierająca materiały edukacyjne, najnowsze dane
- o brak ogólnodostępnej bazy danych o szkołach wyższych, szkołach policealnych, kursach zawodowych
- o dostęp do ulotek, broszury informatory
- o filmy zawodoznawcze, aktualne miesięczniki na temat rynku pracy, pisma, broszury, katalogi z opisem zawodów
- o komputer z dostępem do internetu
- o sprawny przepływ informacji między instytucjami budżet na szkolenia, narzędzia i środki dydaktyczne
- o szkolenia, konsultacje z innymi doradcami
- o tablica ogłoszeń, miejsce, gdzie można umieścić potrzebne informacje
- o wsparcie ppp, powiatowy konsultant ds. doradztwa zawodowego, środki finansowe na szkolenia i pomoce

9. **Badania umiejętności, zainteresowań, uzdolnień, predyspozycji zawodowych, w tym możliwości psychofizycznych związanych z wyborem zawodu lub kolejnego etapu edukacyjnego**

- o dostępu do profesjonalnych narzędzi badawczych
- o aktualnych, standaryzowanych testów pozwalających miarodajnie ocenić predyspozycje uczniów pod kątem ich rozwoju na polu edukacyjnym i zawodowym

- o przeszkolenia i licencje na wykonywanie testów (wysokie koszty licencji) np. WKP
- o szerszej współpracy z PPP
- o konsultacje metodyczne z powiatowym konsultantem i doradcy zawodowi w ppp

10. Szkoleń własnych i podwyższania kwalifikacji

- o możliwość otrzymania dofinansowania na odbycie kursów lub szkoleń podwyższających kwalifikacje zawodowe
- o bogatsza oferta doskonalenia zawodowego
- o coaching, praca z grupą
- o cykliczne szkolenia - na poziomie województwa
- o informacji o kursach i szkoleniach podwyższających kwalifikacje
- o możliwość uczestniczenia w ciekawych prelekcjach, szkoleniach i wykładach poświęconych tematyce doradztwa zawodowego
- o spotkania doradców szkół ponadgimnazjalnych, gimnazjalnych, dzielenie się spostrzeżeniami, przekazywanie informacji
- o szkolenie w zakresie pracy z rodzicami
- o szkolenie z coachingu

11. Opracowania WSDZ

- o co powinien zawierać WSDZ? Czy jest wymagana forma WSDZ jako dokumentu?
- o konsultacje metodyczne, powiatowy konsultant ds. doradztwa, specjaliści ppp
- o materiały pomocnicze, publikacje książkowe
- o pomoc, instrukcje przy opracowaniu WSDZ
- o przykładowe wzory WSDZ
- o przykłady jak to wygląda winnych placówkach
- o tak. Warsztaty. Ujednolicenie dokumentu dla szkół w powiecie
- o współpraca z innymi doradcami, dyrekcją, kierownik praktyk